

universitātes avīze

Otrdiena,
23. oktobris,
2001. gads

Latvijas Universitātes izdevums (iznāk kopš 25.09.1922.)

№ 4

AKTUALITĀTE

Nākamie virsnieki un ģenerāļi...

Zemessardzes 65. Atsevišķajā Studentu bataljonā (ZS 65. ASB) ir notikusi kārtējā interesentu pieteikšanās. Militārā apmācībā tika uzņemtas arī meitenes, bet puišiem šī bija alternatīva obligātajam karadienestam. Par to, kāda vieta bataljonā ir meitenēm, pacifistiem un ģedovščinai, stāsta ZS 65. ASB Rīgas Studentu rotas komandieris ARTŪRS BARONS.

- Ar ko atšķiras students, kas divreiz nedēļā un tā divus gadus no vietas spēlē basketbolu, no studenta, kas to pašu laiku ir pavadījis ZS 65. ASB?

- "Savādi gan" reiz rādīja ar slēpto kameru uzņemtu sižetu. Uz ielas kādam tika izrauta somiņa, un kā nu kurš uz to reaģēja. Viens tikai noskatās. Cits - noplāta rokas. Pēkšņi es skatos - viens nesas pakāj, nogāž vainīgo gar zemi un... izrādās, tas ir students, kas reiz dienējis pie mums. Tē netieši var redzēt ZS 65. ASB galveno domu - iemācīt studentam rūpēties ne tikai par savu, bet arī citu cilvēku drošību.

Militārās apmācības kursā students apgūst ne tikai zināšanas par ieročiem, kaujas taktikas elementus, orientēšanos apvidū vai izdzīvošanu, bet arī māku sevi aizsargāt. Lielāka vai mazāka, bet šī paš aizsardzības spēja ir katrā. ZS 65. ASB ir vieta, kas dod iespēju to izpaust.

- Vai meitenēm tiek dotas kādas īpašas atlaides?

- "Viņa nevar... nu labi, lai nedara... viņa taču ir meitene... ļausim to izdarīt zēniem" - šādas atlaides netiek dotas. Tā nedrīkst pielaut, jo uzreiz tiek sagrauta kopības sajūta - "kāpēc mums visu laiku ir jāstrādā, bet meitenes var atpūsties...?"

Brīdī, kad ir jāizpilda komanda, nav meiteņu un zēnu. Visi ir karavīri. Visi ir vienādi. Protams, mēs ievērojam problēmas, kas var rasties meitenēm, bet visā visumā viņas ir tādas pašas kā zēni.

Prakse liecina, ka lielākā daļa meiteņu, kas atnāk uz ZS 65. ASB, militāro apmācību iztur pat labāk par vienu otru zēnu.

2. lpp. ►

Koncerts terorakta ASV upuru piemiņai

2. lpp. ►

ATSAUCE UZ PUBLICĒTO

Par galvenās ēkas centrālajām kāpnēm

Ar lielu izbrīnu izlasīju 2. septembra "Universitātes Avīzē" Gitas Liepiņas rakstu par Universitātes galvenās ēkas centrālajām kāpnēm. Uz jautājumu, kurš bija uzdots virsrakstā «Kāpēc studenti nekad neiet pa LU galvenās ēkas centrālajām kāpnēm», tā arī nav atbildēts.

Savulaik, kad mācījos LVU Ģeogrāfijas fakultātē, šo jautājumu, kā radies ticējums, ka tie, kas iet pa centrālajām kāpnēm, augstskolu nebeigs, uzdevām nu jau aizsaulē aizgājušajam docentam Kamīlam Ramanam. Docents K. Ramans bija mācījis Latvijas Universitātē vēl pirms kara, un arī tolaik šāds ticējums bija spēkā. Taču šim ticējumam ir ļoti konkrēta vēsturiska izcelsme.

K. Ramana atbilde bija šāda: «Agrākos laikos centrālās kāpnes visbiežāk izmantoja tie studenti, kuru vecāki bija bagāti un kuri uz lekcijām brauca ar ormani vai ar taksometru. Šie studenti tad arī bija galvenie kāpēji pa centrālajām kāpnēm. Taču daudzi šo bagāto vecāku dēli studiju vietā vairāk cilāja alus kausus, trenējās paukošanā un nepārtraukti izkrita eksāmenos. Savukārt nabadzīgi censoni, kuri ar karietēm uz lekcijām nebrauca, bet gāja kājām, lielākoties lietoja sānu kāpnes. Viņi mācījās cītīgi, eksāmenus nokārtoja un laikus beidza Universitāti. Tā arī iegājās, ka tie, kuri pret mācībām izturējās nopietni un vēlējās augstskolu pabeigt laikus, sāka lietot sānu kāpnes, bet bagātu vecāku atvases un uzdzīvotāji, lietojot centrālās kāpnes, tā arī pie diplomiem netika.»

Studentu kredīts – tā ir atbildība!

Pēdējā laikā atsevišķos masu informācijas līdzekļos ir parādījusies kritiska informācija par valsts garantēto studentu un studējošo kredītu izsniegšanu, kā arī galvotājiem, kas nepieciešami, lai šos kredītus saņemtu. Tādēļ Hansabanka vēlas sniegt savu skaidrojumu par izveidojušos situāciju un to, kāpēc ir nepieciešami galvotāji.

Komentē a/s "Hansabanka" valdes priekšsēdētājas vietnieks Uģis Zemturis:

Valsts šogad pirmo reizi piedāvā iespēju saņemt Valsts garantēto kredītu, uz kuru var pretendēt visi, kas sekmīgi apgūst studiju programmas. Kredītu izsniegšanu studentiem veic a/s "Hansabanka" un a/s "Latvijas Krājbanka", kuras ir ieguvušas tiesības veikt studentu kredītešanu Finanšu ministrijas izsludinātajā konkursā.

Šis process notiek atbilstoši Ministru kabineta noteiktajām prasībām, kas ir formulētas Ministru kabineta noteikumos Nr. 220. Šajos noteikumos ir izvirzītas prasības, kā kredīts ir izsniedzams un kādā veidā tas jāgarantē, lai valsts budžets nezaudētu garantēto naudu. Tieši tādēļ - lai garantētu naudas atgūšanu un neradītu zaudējumus valsts budžetam, valdības noteikumos noteiktas trīs galvojumu iespējas, no kurām vienkāršākā un studentam vieglāk izpildāmā ir divu fizisku personu galvojumi. Hansabanka studentu kredītešanas procesā pamatojas uz valdības izstrādātajiem noteikumiem un ņem vērā īpašos izņēmumus, kas noteikti augstāk minētajos noteikumos. Turklāt Hansabanka rūpējas arī par sev uzticētajiem līdzekļiem, jo kredītu izsniegšanā banka piedalās ar savu naudu.

Hansabanka ir noteikusi, ka abiem galvotājiem ir jābūt bankas klientiem, jo tikai tādā veidā banka var pārliecināties, ka galvotājs spēj uzņemties finansiālas saistības un atbildēt ar saviem naudas līdzekļiem par studentu kredītu. To var pārbaudīt tikai tad, ja galvotājs ir bankai zināms, jo Latvijā nav pieejamas personu kredītvēstures un nav izveidotas speciālas institūcijas, kas nodarbojas ar kredītu uzraudzību.

Hansabanka studējošo kredītešanā iesaistās ar saviem līdzekļiem, kurus tai ir uzticējušas citas fiziskas un juridiskas personas, tādēļ banka izvēlas pēc iespējas mazāku risku, izsniedzot kredītus. Studentu kredītešanai ir paaugstināts risks, nekā, piemēram, nekustamā īpašuma iegādes kredītešanai, kur ir iespējams iegūt reālu nodrošinājumu.

Hansabankai ir viens no lielākajiem un kvalitatīvākajiem kredītporfeļiem, un banka negatavoja savu kvalitāti mainīt. Ar savām prasībām banka garantē to, ka valsts budžets nezaudēs savu naudu un kredīti tiks atdoti, jo valsts ir galvenais šo kredītu galvotājs.

2. lpp. ►

Šajā numurā:

Par konferenci Brazīlijā un
Austrijā - 4. un 5.lpp.

Salvadora (Brazīlija). Profesors Juris Krūmiņš pie kongresu centra

Pedagoģijas katedrai - 20
- 3.lpp.

Rubrikā "Sarunas divatā"
sākam jaunu diskusiju loku
- 6.lpp.

DOMĀSIM KOPĀ

Baltijas valstu un Ziemeļvalstu augstskolu rektoru tikšanās

No kreisās: Medicīnas akadēmijas rektors J. Vētra un Rīgas Tehniskās universitātes rektors I. Knēts

5. un 6. oktobrī Rīgā, Latvijas Universitātes Mazajā aulā notika Baltijas valstu un Ziemeļvalstu Rektoru padomju kopēja apspriede.

Apspriede notika pēc Latvijas Rektoru padomes priekšsēdētāja prof. J. Vētras un Ziemeļvalstu Rektoru padomju asociācijas priekšsēdētāja prof. H. P. Jensena kopīgas iniciatīvas, un to organizēja Latvijas Rektoru padome.

Apspriedē piedalījās ap 50 dalībnieku - galvenokārt no Rektoru padomēm, bet arī no citām augstākajām izglītībā iesaistītām organizācijām. Kā īpašie viesi apspriedes otrajā dienā piedalījās arī Eiropas universitāšu asociācijas prezidents prof. Eriks Fromā un tās ģenerālsekretāre Leslija Vilsone, kuri pēc konferences tikās ar Latvijas studentu pārstāvjiem.

Apspriede bija veltīta Baltijas un Ziemeļvalstu augstskolu sadarbības tālākai attīstībai.

4. un 5. lpp. ►

JAUNUMI

Tiesa pirms Hāgas

Juridiskās fakultātes tiesību zinātņu studenti pirms došanās uz Hāgas (Nīderlande) tiesu pili, kur notiek starptautiska studentu sacensība, izspēlēja tiesas sēdi tepat LU Juridiskās fakultātes tiesas zālē. Uzvarētāji nākamgad aprīlī dosies uz ANO Starptautisko tiesu, kur sacentīsies Eiropas valstu tiesību studenti

Sākam

Jauns un priecīgs notikums mūsu Alma mater. Divas fakultātes – medicīnai un fizmati – no idejas līdz realizācijai četru mēnešu laikā izveidojuši jaunu mācību centru – Eksperimentālās Ķirurģijas centru.

Labas mācību telpas, lieliska eksperimentālā operāciju zāle – tas viss jums, jaunie censoņi – Medicīnas, Fizikas un matemātikas, Bioloģijas un varbūt arī citu fakultāšu studenti.

Ideja bija radīt vietu, kur teorētiskās zināšanas varētu izlietot praksē un apgūt jaunās tehnoloģijas, bez kurām mūsdienīga operāciju zāle un ķirurģija nemaz nav iespējama.

Šeit varēs gan šūt zem mikroskopa, gan metināt ar lāzeru un skrūvēt

ar ortopēdiskās ķirurģijas rīkiem. Varēs pārgriezt un sašūt asinsvadus un trenēties plastiskās ķirurģijas pamatiem.

Tas viss jums, studenti, un galvenais – labu, pieredzes bagātu praktiķu un pedagogu uzraudzībā.

Sevišķi liels paldies Latvijas Universitātes vadībai un daudziem vārdos nenosauktiem entuziastiem!

Tas, kā centrs tapa, temps, kas tika noturēts, un smadzeņu enerģija, kas tika patērēta, ir labs standarts, ko centra nākotnē vajadzētu godam noturēt.

Centra vadītāja v. i.,
asoc. prof., neiroķirurgs
JURIS PURIŅŠ

Studentu kredīts –
tā ir atbildība!

◀ 1. lpp.

Kredīta ņemšana ir brīvprātīgs process, kuru izvēlas students. Studentam ir jāapzinās, ka lēmums par kredīta ņemšanu prasa atbildību ne tikai no kredīta izsniedzēja, bet arī no kredītpņēmēja, un tas prasa uzņemties arī konkrētas saistības, jo kredīts nav studentam izsniegts valsts pabalsts.

a/s "Hansabanka" preses sekretārs Artūrs Eglītis:

Hansabanka vēlas precizēt arī neprecīzo informāciju, kas tika publicēta atsevišķos preses izdevumos. Konta atvēršana, pretēji presē ziņotajam, Hansabankā maksā tikai trīs latas, un nepieciešams, lai galvotāja kontā tiktu regulāri ieskaitīti vismaz 50 latu mēnesi. Ja galvotājs ir pensionārs, valsts iestāžu un pašvaldību darbinieks, konts tiek atvērts bez maksas. Tāpat kontu bez maksas var atvērt daudzu uzņēmumu darbiniekiem, ar kuriem ir noslēgts darba sa-

maksas organizēšanas līgums. Arī konta uzturēšana Hansabankā ir bez maksas. Līdz 28. septembrim bez maksas kontu varēja atvērt arī studenti, ja viņš šādu iespēju izmantoja speciāli Hansabankas izstrādātās kampaņas laikā.

Ir izveidota arī atvieglota sistēma galvotājiem, kas paredz, ka noslēgt galvojuma līgumu un, ja nepieciešams, atvērt kontu galvnieks var jebkurā Hansabankas filiālē visā Latvijā.

Nobeigumā Hansabanka uzsver, ka banka kredītu izsniegšanai sagatavojās ļoti īsā laikā, turklāt veica to kvalitatīvi. Atgādinājumam – Finanšu ministrijas izsoles rezultāti tika ziņoti tikai 30. jūlijā, un laikā līdz 28. augustam jau tika veikts milzīga apjoma darbs, lai studenti varētu noslēgt līgumus par kredīta saņemšanu. Hansabanka uzsver, ka turpinās strādāt tā, lai visi studenti, kuri ir pieteikušies uz kredītu, to saņemtu.

Koncerts terorakta
ASV upuru piemiņai

◀ 1. lpp.

Mēs nekad nevarēsim notikušo padarīt par nenotikušu, un 11. septembris visas cilvēces vēsturē tiks rakstīts melnā. Tā ir Visuma sāpe, kas atbalsojas katrā no mums. Šādā noskaņā ceturtdien, 11. oktobrī plkst. 19.00 S. Jāņa baznīcā notika latviešu un amerikāņu mūzikas kon-

certs 11. septembra terora akta ASV upuru piemiņai. Koncertā piedalījās pūtēju orķestris "Rīga" diriģenta Jāņa Puriņa vadībā, LU koris "Juventus" diriģenta Jura Kļaviņa vadībā, čelliste Ieva Puriņa un ērģelniece Ilze Reine. Koncertu rīkoja Rīgas domes Kultūras pārvalde, p/o "Rīga" un LU fonds "Juventus".

AKTUALITĀTE

Nākamie virsnieki un ģenerāļi...

◀ 1. lpp.

- Kā jūs reaģējat uz studenta paziņojumu: "Esmu pacifists un automātu nekad rokās neņemšu..."?

- Tās ir bailes tikt apdraudētam, kādu aizstāvēt. Tāda sevis aizsardzība – labāk es neiešu un neko nedarišu, jo tad ar mani nekas sliktks nenotiks. Es to pat sauktu par izlaidību. Tā vietā, lai meklētu iemeslus, kāpēc kaut kas būtu jādara, mēs atrodam attaisnojumus, kāpēc to nedarīt.

Nekā nedarīšanai pietiek pateikt: "Esmu pacifists." Turpretī, ja ir vēlme kaut ko darīt, ja es gribu iemācīties aizstāvēt sevi, savu ģimeni un valsti, – man ir jāziedo tam savs laiks, jāvelta tam savs gribasspēks, jāatrod sevi vēlēšanās to vispār darīt.

Doma, ka kāds nāks mūs sargāt un par mums rūpēties, manuprāt, ir mulķīga. Ne tikai kara gadījumā, bet arī ikdienā tikai mēs paši varam noteikt – spēsim sevi aizsargāt vai ne.

- Vai militārajā apmācībā pastāv tā sauktā ģedovščina?

- Viss ir atkarīgs no tā, kā to noformulē. Ģedovščina var būt arī tad, ja es uz tevi noklīdzos: "Kāpēc tu neizdari... es taču tev teicu – aiznes to papīru uz kanceleju." Daudzas mātes to labprāt tā arī formulē – ģedovščina – "kāpēc uz manu dēlu blau... vai tad nevar pateikt normāli."

Prakse ir pierādījusi, ka, pasakot normāli: "Aiznes to papīru...", vēlāk regulāri ir jādzird: "Vai, es aizmirsu...". Viss – nav vajadzīgā rezultāta. Bet, ja strikti tiek pavēlēts: "Tev tūlīt ir jāaiznes...", tad tas tūlīt arī tiek izdarīts.

Vai, piemēram, karavīrs ir nozaudējis savu ieroci. To var salīdzināt ar bērnu, kas ir saplēsis vāzi. Mājās viņš dabū pa pēcpusi. Tas ir sods, bet to var noformulēt arī kā ģedovščinu. Armijā par pārkāpumu liek piecdesmit reizes piepumpēties. Citi saka – ģedovščina. Es saku – sods. Tāds pats kā pēriens. Ja es kā komandieris teiktu: "Nāc, izmazgā manas zeķes..." – tā būtu vistrāķā ģedov-

ščina.

Protams, mēs cenšamies nedarīt pāri. Pretējā gadījumā studentam tas var aprieties un viņš var paziņot: "Nē, es šeit vairs negribu palikt..., es aizeju." Mums tas ir jārespektē, jo militārā apmācība no obligātā karadienesta atšķiras ar brīvprātību. No ZS 65. ASB jebkurā brīdī var aiziet.

- Kas studentam būtu jādara, lai nerastos vēlme pamest bataljonu pirms laika?

- Ir jāiztur pirmais gads. Tas ir visgrūtākais, jo ir šausmīgi daudz pienākumu un minimāla atbildība. Katra komanda, ko dod, ir neapstrīdama. Par visu atbild tas, kurš komandē. Tev ir tikai jāizpilda. Diemžēl daudziem šī pakļaušanās sagādā grūtības. Viņi nevar vai nevēlas saprast, kāpēc nedrīkst domāt savādāk. Kāpēc viņš detaļu automātā nevar iegriezt otrādi, nevis tā, kā tas ir mācīts. Varbūt tā būs vieglāk... Cilvēks sāk domāt, bet pirmajā gadā nevajag tik daudz domāt. Tiek doti kaut kādi likumi, un tie tev, līdzīgi kā skolā, ir jāiekļaujas. Bez jebkādas demagogijas palīdzības, ka tas varētu būt arī citādi.

Pēc tam, kad pirmais gads ir garāms un tu visu esi iemācījis pareizi izpildīt, tu kā nodaļas komandieris sāk mācīties prasīt no citiem. Otrajā gadā var sākt domāt, kā būtu parei-

zāk.

- Kādas iespējas paver sekmīga militārās apmācības beigšana?

- Gan Zemessardzē, gan Bruņotajos spēkos ir liels pieprasījums pēc datorzinātņu, vadības un valodu speciālistiem. Jā, protams, Aizsardzības akadēmijā tam gatavo virsniekus, armija – instruktorus, bet viņiem trūkst to specifisko zināšanu, ko studenti var iegūt tikai Universitātē. Tāpēc tiem augstskolas studentiem, kas paralēli studijām ZS 65. ASB ir izgājuši arī militārās apmācības kursu, ir lielāka prioritāte uz iepriekš minētajām darbavietām.

Vēl viena iespēja ir palikt pie mums ZS 65. ASB un iesaistīties teorētiskajās un praktiskajās apmācībās, gan vairs ne kā karotājam, bet kā komandierim.

Beidzot ZS 65. ASB, students iegūst kaprāļa pakāpi. Militāro izglītību var turpināt Aizsardzības akadēmijā, galarezultātā kļūstot par virsnieku. Un tad var iet līdz pat ģenerālim. To gan nav daudz, bet vismaz ir uz ko tiekties. Iespējams, tieši Latvijas Universitātē studē nākamie ģenerāļi...

GITA LIEPIŅA

IN MEMORIAM

Atvadu vārdi LU Juridiskās
fakultātes bijušajam
absolventam (1958. g.)

Jānim LAUKROZEM
(1932 – 2001)

15. oktobra vakarā radio pārraidīja satricinošu ziņu – nošauts Jānis Laukroze – Rīgas apgabaltiesas tiesnesis, kriminālietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājs.

Man viņš ir 50. gadu nogales Juridiskās fakultātes students – centīgs, kārtīgs, ļoti pieklājīgs.

Parasti students beidz fakultāti, aiziet strādāt savā nozarē un it kā pazūd no mūsu redzesloka. Taču Jānis Laukroze nepazuda. Par viņa gaitām tiesībsardzības institūcijās laiku pa laikam līdz Universitātei nonāca informācija. Vienmēr lietišķa, objektīva, pat cildinoša. Viņš bija īsts lietaskoks savā darbā, prasmīgs un taisnīgs. Kā Ziemeļu (bij. Oktobra) rajona tiesnesis un tiesas priekšsēdētājs viņš bija iemantojis sabiedrības atzinību un valsts vadošo amatpersonu ievērību.

Latvijas neatkarības gados Jānis Laukroze kļuva par Rīgas apgabaltiesas kriminālietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāju. Viņa vadībā tika izspiestas vissarežģītākās krimināllietas.

Kā students Jānis Laukroze bija ļoti centīgs. Pret mani, toreiz vēl jaunu mācībspēku, viņš izturējās uzmanīgi un korekti. Jutu, ka viņš saprot manu bīklumu un nedrošību kritiski noskaņoto pēdējā kursa studentu priekšā. Viņa korektums mani iedrošināja.

Gāja gadi, un Juridiskajā fakultātē parādījās Laukrozes vārds – šoreiz viņa dēls, kuram arī bija sapnis kļūt par juristu.

Tiesnesis Jānis Laukroze gāja bojā no ļaundara-slepkavas rokas. Bet cīņa pret jaunumu nav beigusies. Aug jauna juristu paaudze, kas turpinās Laukrozes darbu. Slepkavu atradīs, un viņš saņems visbargāko sodu.

Fiat iustitia, pereat mundus – lai arī kas notiktu, taisnībai jāuzvar!

Cinītājam par taisnību Jānim Laukrozem novēlēsīm vieglas smiltis! – Sit tibi terra levis!

LINA BIRZIŅA,
LU profesore

Aizsaulē devies
simtgadnieks
ārsts

Kārlis SKALDERS
(1901-2001)

Rudenī aizsaulē devies LU 1. izlaiduma absolvents Kārlis Skalders, kas vēl šogad janvārī sagaidīja savu simtgadi.

Cilvēks ar bagātu mūžu – gan dzīves grūtībās rūdīts, gan lutināts. Apdāvināts ārsts un sabiedrisks darbinieks. Savulaik beidzis divas fakultātes, zobārsts, stažējies Vīnē, bijis izsūtījumā Sibīrijā, rakstījis grāmatas, darbojies Rīgas Latviesu biedrībā, Rotari klubā u. c.

Aprāvusies daudzkrāsaina dzīve, daudzpusīgs un bagāts mūžs.

Skalders kundze par savu dzīvesbiedru teikusi: "Ja cilvēks ir godīgs, viņš ir bagāts, ja mīl savu tēvzemi – tad superbagāts..."

"Universitātes Avīzes" redakcija

JUBILEJA

LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes Pedagoģijas katedrai 20 gadi

Pedagoģijas fakultātē 1981. gada 6. septembrī tika izveidota Ārpusmācību darba metodikas un estētikas audzināšanas katedra, kas 1983. gadā tika pārdēvēta par Audzināšanas darba metodikas katedru. Tā apvienoja zinātniekus pedagoģijā un psiholoģijā. 1992. gadā izveidojās divas katedras: Pedagoģijas katedra un Psiholoģijas katedra.

1995. gadā arī fakultātes nosaukums 'Pedagoģijas fakultāte' tiek mainīts uz 'Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāte'. Pedagoģijas katedra Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē vienmēr bijusi un ir atbildīga par skolotāju sagatavošanu Latvijas vidusskolām.

No 1981. līdz 1986. gadam kated-

ras vadītājs bija docents, tagad asociētais profesors O. Zids. Pēc tam vairāk nekā desmit gadus viņš strādāja par Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes dekānu.

No 1987. līdz 1990. gadam katedras vadītājs bija profesors I. Puškarevs. Viņu nomainīja docente, pēc tam asociētā profesore Dz. Albrehta. No 1996. gada katedru vadīja docents A. Builis, kopš 1999./2000. studiju gada - profesore A. Kopeloviča.

Katedras docētāji piedalās starptautiskajos un republikāniskajos projektos un grantos, studē doktorantūrās, raksta zinātniska rakstura grāmatas, rakstus, kā arī piedalās starptautiskos kongresos un konferencēs, uzstājoties ar zinātniska un metodiska rakstura referātiem utt.

Kopš 1998./1999. studiju gada studenti katedrā apgūst pedagoģijas bakalaura programmu, kuras direktore ir profesore A. Kopeloviča.

Jau trešo gadu katedra organizē teorētisko semināru, kurā piedalās citu augstskolu docētāji.

Katedras docētāji veic lielu darbu, realizējot praksē tālmācības studijas ar Izraēlas studentiem, kuri izvēlējušies bakalaura akadēmisko programmu pedagoģijā.

Dažādos katedras darbības posmos tajā strādāja Latvijā pazīstami pedagoģijas un psiholoģijas darbinieki. Starp viņiem - prof. J. Anspaks, prof. I. Maslo, prof. L. Žukovs, asociētie profesori: R. Inne, I. Ivanova, P. Liepiņš, docenti: M. Dūka, Sk. Liepiņa, V. Avotiņš, E. Teivāns, A. Raževa, A.

Lanka u. c.

Pašlaik katedrā turpina strādāt atzīstami sava darba speciālisti - lektori Ē. Lanka, I. Šūmane, B. Kaļķe, D. Celma, S. Geikina u. c.

2001. gada 9. novembrī plkst. 15.00 Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē Jūrmalas gatvē 74/76 notiks Pedagoģijas katedras 20 gadu jubilejai veltīts republikāniskais seminārs par tematu "Skolotāju izglītība: risinājumi, problēmas, vīzija".

Būsim gandarīti redzēt topošo skolotāju sagatavošanas problēmā ieinteresētos kolēģus zinātniskajā diskusijā, pieredzes apmaiņā.

Īpaši gaidām visus tos, kuri strādājuši mūsu katedrā un darbā bijuši ar to saistīti.

"Pētījot dzīves īstenību, pedagoģija paliek realitātes robežās, nododoties dzīves vērtēšanai un normēšanai, paigadotāja vērs skatu pāri īstenībai." (J. A. Students)

Būsim priecīgi, ja atradīsit laiku būt kopā ar mums, atzīmējot Pedagoģijas katedras 20. gadadienu **2001. gada 9. novembrī plkst. 15.00** Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē, Jūrmalas gatvē 74/76.

Kopīgi atcerēsimies Pedagoģijas katedras dibināšanu, personības, svarīgākos notikumus, kā arī padomāsim par nākotni. Līdzī paņēmsim atmiņas, lietas (fotogrāfijas, vēstules, dokumentus), kas mūs saista ar Pedagoģijas katedru.

Dalības maksa - **Ls 2. Savu dalību aplieciniet līdz 1. novembrim, tāl. 7414062.** Pirms fakultātes, plkst. 13.00, būsim Pedagoģijas katedras dibinātāja Gunāra Gulbja atdusas vietā - I Meža kapos.

Pirms Pedagoģijas katedras lielās jubilejas "Universitātes Avīze" tikās ar mācībspēkiem no šīs katedras, lai uzklautu viņu domas, sagaidot svētkus. Atzinās dalījās profesore ANNA KOPELOVIČA - Pedagoģijas katedras vadītāja un viņas kolēģi - asociētie profesori IGORS PUŠKAREVS, lektore ĒRIKA LANKA, LIGITA STROMKALE, DAIRA CELMA un ANDA UPMALE.

- Kā jūs šeit nonācāt?

A. Kopeloviča: - Kā vadītāja esmu jau trešo mācību gadu, bet vispār Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē strādāju kopš 1990. gada, tāpat vienpadsmit gadus. Priekš, ka ik gadus uz bakalaura studijām pedagoģijā piešķir arvien vairāk studētgrībētāju. Piemēram, šogad dienas nodalā konkurss bija septiņi cilvēki uz vienu. Savukārt neklātienē plānojam 25 studentus, bet ir 65. Gandarījums, ka mūsu mācībspēki ir doktorandi. Cilvēki ir iesaistīti zinātniskajā darbā, un ceram uz mūsu katedras "atjaunošanos".

I. Puškarevs: - Šajā fakultātē strādāju no pirmā mācību gada, esmu bijis arī šīs katedras vadītājs no 1987. līdz 1990. gadam. Nu jau Pedagoģijas katedrai arī ceturto gadu ir pedagoģijas bakalaura studenti - pavasarī būs pirmais izlaidums. No mūsu katedras izaudzis arī jaunais virziens - psiholoģija.

Savulaik, atnākot strādāt uz fakultāti, divus gadus vēl turpināju strādāt P. Stradiņa universitātē (torēiz - Medicīnas institūtā). Ar 1985. gadu pārnācu strādāt uz šo fakultāti pavisam, un mani ievēlēja par profesoru.

- Kā pa šiem gadiem ir mainījusies jauno skolotāju izglītība?

I. Puškarevs: - Visā mācību saturā notikušas lielas izmaiņas. Pirmā fakultātes dekāna Gunāra Gulbja doma bija, ka svarīgi ir attīstīt pedagoģisko meistarību. Tajā, protams, ietilpst arī saskarsme. Bija uzskats, ka ļoti daudz šajā ziņā topošajiem pedagogiem var dot aktieri un režisoru. Liela uzmanība tika pievērsta runas kultūrai, ķermeņa valodai utt. Ar laiku sapratām, ka pedagoģiskā meistarība ir daudz plašāks jēdziens - ar dažādiem aspektiem. Tādēļ bija mēģinājums veidot jaunu pedagoģiskās meistarības programmu. No aktieriskā aspekta mūsu mācībspēks vairs ir vienīgi teātra kritiķe Silvija Geikina.

- Vai jaunie pedagogi varētu būt arī skolu vadītāji?

D. Celma: - Protams! Piemēram, es studentiem lasu lekcijas par skolvadību un vadīšanas pamatiem. Runājam vairāk par tādām vadīšanas lietām, bez kurām mūsu pasaule nevar iztikt; arī skolēni ir kļuvuši "sarežģītāki".

Studenti labprāt uzņem zināšanas. Redzu, ka viņi ir daudzsoļi. Piemēram, ja paaugstinājis mūsu bakalaura stu-

dentu darbus, tie ir ļoti izstrādāti. Arī nodarbinātība laikā studenti aktīvi iesaistās darbā. Tātad, ja būs labvēlīgi apstākļi, labs finansiālais nodrošinājums gan mācībspēkiem, gan pedagogiem, tad pēc gadiem mums būs brīnišķīga maiņa. Turklāt bakalaura programmas mēs sagatavojam arī izglītības darba vadītājus.

Jaunumi ir arī prakses ziņā. Turpmāk savus bakalaura studentus sūtīsim uz kādu no Skolu valdes teritorijām Rīgā. Viņu darbs arī būs daudz patstāvīgāks, jo darbības programmu viņiem ļaujam izstrādāt pašiem un stu-

Skolās ir ļoti daudz saskarsmes problēmu - gan starp skolēniem, gan starp skolotājiem un vadību.

Vēl strādāju kādā citā augstskolā un Lietuvā studēju eksistenciālo psihoterapiju. Tur ir jāveic daudz teorētiskā darba. Būtu lieliski, ja varētu strādāt vienā darbavietā un tam atdot savas zināšanas. Taču ir jādoma arī par sadzīves apstākļiem.

A. Kopeloviča: - Jebkuram mācībspēkam, strādājot mūsu katedrā, ir ļoti jāzina skolas prakse. Ja tā nav, viņš ir neinteresants un nepieņemams studentiem. Katedrā mums iz-

na vēsturiskā, bet otra - mākslas pedagoģija. Tādēļ disertācijas tēma ir "Mākslas ideju vienotība mūzikas mācību saturā apguvē vispārīglokošajā skolā". Katedrā jau bija pirmā aizstāvēšanās, bet novembrī būs pirmā aizstāvēšanās promocijas padomē.

- Jūs esat no tiem cilvēkiem, kurš Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē strādā gandrīz kopš tās atjaunošanas. Kādu to redzat?

Ē. Lanka: - Patiešām esmu fakultātē kopš 1984. gada un lasu kursu par audzināšanu. Zinu Tomu kā burvīgu savu studentu (Toms Grīnbergs -

studenti atšķiras no citiem?)

Ē. Lanka: - Mūsu studentus interesē cilvēks. Ne tik ļoti mācīt, cik saprast citu cilvēku. Ne tik ļoti konkrēts mācību priekšmets, bet kā tu vari šo priekšmetu padarīt saistošu bērnam.

I. Puškarevs: - Apstiprinājums tam ir mūsu absolventi. Beidzot Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāti, liels skaits absolventu neaiziet uz skolu. Mēs zinām, kāpēc. Taču neviens nav palicis bez darba. Mūsu bijušie studenti strādā dažādās labās vietās. Secinājums ir tāds, ka fakultāte dod ļoti labu, plašu izglītību, kas ir vajadzīga saskarsmē un sadarbībā ar cilvēkiem.

Ē. Lanka: - Izturot lielo konkursu šajā fakultātē, dažādās specialitātēs, studenti pārsvarā saista domas ar savu profesiju. Viņi nemeklē tik ļoti augstu atalgojumu. Ceru, ka viņi būs jauki audzinātāji, speciālisti bērnu tiesību jomā, ļoti labi vecāki. Man ir simpātiski šie altruistiskie momenti. Jauniešiem ir vēlme altruistiski kaut ko darīt sabiedrības labā.

A. Kopeloviča: - Svarīgi formulēt, kas ir vērtība. Tas ir cilvēks un akcents uz viņu. Atnākot uz fakultāti ar šādu sākotnēju skatījumu un iegūstot zināšanas, students tālāk varēs strādāt jebkurā vietā. Viņam būs skaidra vērtību hierarhija. Pašreizējā situācijā, kad sabiedrībā valda pragmatisms, vērtību orientācija ir ļoti būtiska.

Ē. Lanka: - Ja studenti redz savā priekšā realizējušos un veiksmīgus pedagogus, ne caurkritušus, nelaimīgus vai depresētus, bet tādus, kuri vēlas strādāt skolā, tad viņi paliek domīgi. Ja redz kolēģus, kuri ir veiksmīgi realizējušies savā profesijā, tas apbur un kļūst saistoši. Tad arī studenti vēlas pamēģināt - kā ir būt pedagogam.

I. Puškarevs: - Man neviena uzruna nav patīkamāka kā tā, ja mani sauc par skolotāju.

- Kādi ir katedras darbības principi?

A. Kopeloviča: - Darbs ir ļoti atbildīgs - tam nav sākuma un beigu. Mūsu virzība ir vismaz trijās plāksnēs. Attīstība savā profesionālajā kompetencē. Zinātniskais redzējums - kā un ko varam paātrināt, lai kolēģi varētu dzīlāk un dzīlāk iet zinātnē un to attīstīt. Mūsu students, kurš tik ļoti mainās un ir zinātkārs. Kopā ar kolēģiem diskutējam, dalāmies pārdomās un atrodam to taciņu, pa kuru ejam kopā ar studentiem. Brīnišķīgi, ka blakus ir kolēģi, uz kuriem var paļauties.

Pedagoģijas katedrā viesojušies
**MĀRA SADOVSKA un
TOMS GRĪNBERGS**

No kreisās: A. Kopeloviča, I. Puškarevs, Ē. Lanka, L. Stromkale, A. Upmale un D. Celma

denti labprāt to pieņem.

A. Kopeloviča: - Mēs piedalāmies projektos un jaunās idejas mēģinām ieviest mācību procesā. Studenti kopā ar mācībspēkiem piedalās zinātniskajos pētījumos. Uzskatot mācības mūsu programmas, viņi nereti vēl nezina, vai vēlas būt skolotāji. Svarīgi, ka viņus interesē pedagoģija plašā skatījumā. Turklāt pēc bakalaura programmas viņi var izvēlēties jebkuru profesionālo programmu skolotāju izglītībā. Tas nozīmē, ka viņi vēlas strādāt skolā un citās izglītības iestādēs.

- Jebkuram pedagogam ir nepieciešamas arī zināšanas psiholoģijā. Kā ir ar tām?

A. Upmale: - Es lasu studentiem kursus saskarsmes psiholoģijā un pedagoģijā. Mana pamatdarbavietā ir Rīgas 3. vidusskola, kur strādāju par psihologu. Konsultēju gan skolēnus, gan viņu vecākus, gan skolotājus. Šī darba pieredze man palīdz lekciju laikā ar studentiem, jo viņiem ļoti interesē visi piemēri, ko stāstu no savas pieredzes: kas skolā notiek un ar kādām problēmām skolotāji pie manis nāk.

veidojusies kāda jauka tradīcija - mācību ekskursijas studentiem katru rudenī, lai viņi redzētu labo skolas pieredzi Latvijā. Parasti novadu skolas sastopam mūsu bijušos maģistrantus, kuri ir ne tikai pedagogi, bet nereti arī grāmatu autori.

Maijā, mācību gada beigās, parasti plānojam studentu un katedras darbinieku kopīgo sarunu katedras sēdē, lai viņi mācību procesā būtu iesaistīti arī kā vērtētāji.

- Kā paši sevi raksturojat?

L. Stromkale: - Abas ar Andu katedrā strādājam otro gadu. Mums ir ne tikai lieliski, brīnišķīgi, talantīgi un radoši studenti, bet arī atsauce, radošs un pretimnākošs katedras kolektīvs. Lasu lekciju kursu par tēmu "Pedagoģiskā doma Latvijā". Esmu pateicīga katedras vadītāji profesorei Annai Kopelovičiai, ka viņa mani saprot un atbalsta. Esmu arī doktorande un līdztekus darbam esmu rakstījusi disertāciju, tās vadītājs ir profesors J. Anspaks. Darba ir ļoti daudz, un tādēļ man svarīgs ir kolēģu atbalsts.

Dzīvē man ir divas mīlestības: vie-

"UA" fotogrāfs - M. S.). Tas, ko es lasīju viņa laikā, ir stipri mainījies un atjaunojies, jo, tā kā mainās audzināšana, mainās vecāku prasības un bērnu vajadzības. Piekritu Dainai, ka šobrīd nāk ļoti motivēti studenti. Reizēm no semināriem nāku laukā ar "slapju muguru", jo studenti ir sagatavojušies ļoti labi - meklējuši atbildes internetā, zina daudz svešvalodu. Man ir liels gandarījums, jo mēs esam ļoti pastrādājuši.

Pateicoties mūsu katedras vadītājam, esam atjaunojuši kuratoru sistēmu. Man ir brīnišķīgs 3. kurss. Arī studentiem ļoti patīk, ja viņiem ir kuratori. Manuprāt, Universitātē vajadzētu atjaunot kuratoru sistēmu, jo tā ir nepieciešama. Studenti ar savām problēmām nāk pie manis, bet es viņiem esmu starpnieks starp dekānu un citām augstskolas institūcijām.

Manuprāt, apsveicami, ka kolēģi strādā skolās. Tādas mums ir arī kolēģes Baiba Kaļķe un Ilze Šūmane. Studenti no tā daudz ko iegūst. No mācībspēkiem viņi tā var saņemt to sociālo pieredzi, kas citādi ir liegta.

- Ar ko, jūsuprāt, šīs fakultātes

KONFERENCES

Demogrāfija - zinātne par iedzīvotājiem

Augustā LU prorektors JURIS KRŪMIŅŠ piedalījās Pasaules Demogrāfu kongresā Brazīlijā. Viņa zinātniskā darbība saistīta galvenokārt ar demogrāfiju. Prorektors dalās iespaidos gan par kongresu, gan par tā eksotisko norises vietu.

- Kas bija kongresa organizatori?

- Organizatori bija Vispasaules Demogrāfu asociācija un Brazīlijas Demogrāfu asociācija ar Brazīlijas Federālās valdības atbalstu. Kongress notika septiņas dienas, bet pats ceļojums bija diezgan garš, pārlidojums okeānam vien prasīja 12 stundas. Angļu valodā kongresa nosaukums ir General Population Conference, tātad - Iedzīvotāju Vispasaules konference. Šādi kongresi notiek regulāri ik pa četriem gadiem, šis bija 24. Iepriekšējais notika Ķīnā.

- Kā kongresā tika pārstāvēta Baltija?

Bija viens pārstāvis no Igaunijas, viens no Lietuvas, no Latvijas biju es un profesors P. Zvidriņš. Šajā kongresā nozīmīga bija arī ģeogrāfiskā pārstāvēniecība. Programmas komiteja izskatīja pieteiktos ziņojumus. Tajā

sekcijā, kurā uzstājos es, vairāku pārstāvju līdzdalība tika noraidīta, jo ziņojumi nebija vajadzīgajā līmenī. Līdzdalība nebija vienkārši goda parādīšana.

- Vai ziņojumiem bija jābūt noteikti strukturētiem?

- Sākumā bija pieteikums un pamatojums, pēc tam ziņojums uz kompaktdiska. skaits pārsniedza 40, es piedalījos sekcijā "Draudis veselībai" (Health Threats). Šajā sekcijā bija runa par tautas veselības jautājumiem valstīs, kur ir problēmas. Faktiski arī ekonomiski attīstītās valstīs ir veselības un mirstības difference. Sekcijā, kurā piedalījos, bija ļoti dažādi ziņojumi - no pārejas valstīm, no jaunattīstības valstīm, arī no ekonomiski attīstītām. Mans ziņojums bija par mūža ilguma izmaiņām 90. gadu pirmajā pusē, kad situācija strauji pasliktinājās. Tagad tā jau ir izlīdzinājusies, ir ārkārtīgi daudzveidīga, tas kongresā bija ļoti uzskatāmi redzams. Lai gan mēs sakām, ka pie mums ir demogrāfiskā krīze, citur pasaulē situācija ir vēl nopietnāka un sarežģītāka, piemēram, AIDS izplatības ziņā.

- Kāda varētu būt demogrāfijas nākotne Latvijā?

- Latvijai kā mazai valstij iedzīvotāju skaita ziņā vajadzētu koncentrēties galvenokārt uz iedzīvotāju kvalitātes jautājumu. Diez vai varētu cerēt uz brīnumu - demogrāfisko sprādzienu Latvijā. Pasaules pieredze rāda, ka arī daudzas, iedzīvotāju ziņā mazas valstis sekmīgi attīstās. Domāju, ka mums jāiet šis ceļš - rūpējoties par kvalitāti, nodrošinot iedzīvotāju izglītību, nodarbinātību, veselību. Tas ir priekšnosacījums attīstībai.

- Eiropā iedzīvotāju vidējais vecums nemitīgi pieaug...

- Tā ir, un Latvijā iedzīvotāju vecuma struktūra ir ļoti tuva Eiropas kopējai līmenim. Ja demogrāfiskā tendence paliks līdzšinējās, pēc 20-30 gadiem Eiropa būs stipri novecojusi.

Kongresa problemātikā ietilpa arī migrācija, jo dabiskais pieaugums nav vienīgais komponents iedzīvotāju sastāva izmaiņām. Par migrāciju notiek diskusija daudzās valstīs. Ir tādas, kas to grib ierobežot un ir liberālākas. Šajā Vispasaules forumā bija divas lielas plenārdiskusijas: viena - par mūža ilguma palielināšanās robežām, otra - par migrāciju, - "Vai valstu robežām jābūt tai atvērtām vai slēgtām?" Diskusija par migrāciju atklāja ļoti lielu

uzskatu daudzveidību. Puse diskusijas dalībnieku uzskatīja, ka nav jābūt nekādiem ierobežojumiem; otra puse, pamatojoties uz kultūru, tradīciju atšķirībām, uzskatīja, ka migrācijas procesi ir jāregulē. Būtībā migrācijas procesi ir tie, kas atjauno iedzīvotāju sastāvu. Var diskutēt par to, kāda veida migrācija tā ir - vai dabūt darbu, dažus gadus pastrādāt un tad braukt atpakaļ, vai pārcelties uz dzīvi citā valstī. Ja mēs gribam būt Eiropas Savienības sastāvā, arī Latviju skar šie jautājumi, jo likumdošana vi-

Mācību prorektors Juris Krūmiņš pie kokospalmas

Sarunas Vīnē jeb "Ilgtermiņa perspektīva

Šigada septembrī Rēzeknes Augstskolas mācībspēki Vija Strazdiņa un Ilmārs Skārds 18. WACRA 2001 Starptautiskajā konferencē Vīnē ziņoja par pētījumiem, kas var nodrošināt cilvēces un vides saskanīgu attīstību. Konferences tematika bija veltīta sabiedrības un dabas attīstībai.

Rēzeknes Augstskola referēja par pētījumiem, kas raksturo Austrumlatviju. Šai teritorijai ir raksturīga liela iedzīvotāju dažādība. Iedzīvotāji atšķiras pēc etniskās piederības, pēc izglītības un interešu loka. Liela iedzīvotāju daļa pārdzīvo materiālas grūtības un bezdarba draudus. Šādos apstākļos var rasties konflikta situācijas. V. Strazdiņa, R. Garleja, M. Vidnere un I. Skārds skaidroja šo sabiedrības attīstībai nelabvēlīgo situāciju mazināšanas iespējas. Pētījumos izmantoja Rēzeknes Augstskolas maģistrantūras studentu novērojumus par iedzīvotāju iecietību pret nacionālām un reliģiskām dažādībām. Studentiem tika izdalīti 97 jautājumi. To tematika ietvēra informāciju par kolektīva

dalībniekiem, to savstarpējām attiecībām un sekmēm profesijā. Tika konstatēts, ka kolektīvā, kurā ievērojama vērība veltīta speciālās literatūras studijām, darbiniekus neuztrauc nacionālās un reliģiskās atšķirības. Tādā kārtā zinātne un profesionālās intereses ir stabili savstarpējo attiecību pamats. Tas liecina par Rēzeknes Augstskolas neatsveramo lomu iedzīvotāju izglītošanā un nacionālo nesaskaņu novēršanā.

Aptaujā iekļautie visdažādākie jautājumi atļāva arī vērtēt iestādes vadības godīguma nozīmi sadzīves attiecībās un uzņēmuma sekmēs. Atbildes liecināja par visnotaļ pozitīvu godīguma vērtējumu. Tomēr godīgums, pēc uzņēmuma darbinieku domām, nestimulēja maksimālo peļņu.

I. Skārds ziņoja arī par Daugavas piesārņošanas draudiem, ceļot celulozes rūpniecību Krustpils apkārtnē. Izrādās, ka Daugavas ūdens kvalitāte pēdējo piecu gadu laikā ir uzlabojusies. Tas izskaidrojams gan ar ūdens temperatūras paaugstināšanos (pašattīrīšanās procesi norit

straujāk), gan ar netīrumu slodzes samazināšanos. Būtu žēl, ja ūdeni piesārņotu smagie metāli, kas varētu atdalīties no netīras sērskābes celulozes ražošanas procesā. Tie apūtrētu arī bioloģisko pašattīrīšanos, līdzīgi kā tas savā laikā notika Lielupē.

Diskusijās par enerģijas izmantošanu un zemes auglības saglabāšanu I. Skārds pastāstīja par bijušā ZA Mikrobioloģijas institūta M. Beķera kolektīva sasniegumiem tādā atkritumu tehnoloģiju ieviešanā, kas ļauj augsnei atdot nekaitīgus produktus.

Patikami bija klausīties arī Latvijas Universitātes doktorantu referātus par tādām aktuālām tēmām kā uztura ķēdes attīstības problēmas skolās (A. Melngailis), ekoprojektu integrācija lauku tūrisma projektos (L. Brūvere) un arodsaslimību veicināšie faktori M. Anspoka). Visas pieminētās pētījumu tēmas ir Latvijā aktuālas un palīdzēs risināt ar sabiedrības veselību saistītos aspektus. Arī Austrijā ar sertificētu ekoloģiskās produkcijas produktu ražotāju iesaistīšanos tiek risināti līdzīgi jautājumi.

Vēl pirms diviem mēnešiem par šiem jautājumiem ASV universitātes pilsētā Minesotā referēja Rēzeknes un Latvijas Universitātes mācībspēki un doktoranti. Tika arī parādīts, ka Latvijā ir ievērojami samazināties zivju patēriņš. Tas varētu radīt tādu taukskābju iztrūkumu, kas nelabvēlīgi ietekmē veselību.

WACRA 2001 konferences sēde par vides saglabāšanas jautājumiem turpinājās Lejasaustrijā. Tika ieteikts audzēt vērtīgus lauksaimniecības produktus, kas lielā mērā varētu aizstāt gaļas produktus.

Iepazīnāties arī ar kooperāciju, kas Austrijā ir visai attīstīta. Kooperācija ir viena no darba organizācijas formām, kura atļauj lauksaimniecībā lietot moderno darba tehniku, kas savukārt veicina tās pietiekamu noslogošanu un atmaksāšanos - piemēram, traktoru pērk 125 cilvēki. Jāpiezīmē, ka Austrija ir neliela izmēra lauksaimniecības zeme. Kooperācija tiek atbalstīta ar aizdevumiem un dažos gadījumos ar lielām subsīdijām. Tas tiek darīts tāpēc, ka zemes pamatā ir klints, augsnes kārtā ir neliela un ražības

mazas. Subsīdijas ir iespējamās tāpēc, ka ienākumus dod rūpniecība. Austrija ražo daudz eksportpreču - nevar nepieminēt Steyer autobusus, smagos automobiļus un traktorusus. Kooperācija notiek dažādos, bet savstarpēji saistītos darba procesos. Tāda ir, piemēram, degvielu sagatavošana kolektīvām apkures sistēmām. Degvielai izmanto koksnas atkritumus un salmus. Kooperatīvā ir saistīti ne tikai siltuma ražotāji, bet arī patērētāji. Mūsu apmeklētajās saimniecībās - vienā gadījumā tie bija vairāki desmiti māju ar maksimālo attālumu 6 km - cauruļu diametrs bija 7 cm, siltuma zudumi 15%, bet otrā gadījumā (Dobersberg) - 68 mājas ar maksimālo attālumu 10 km un siltuma zudumiem 25%. Tiek meklēts optimālais ceļš degvielas žāvēšanai. Pirmajā gadījumā tiek izmantots siltais gaiss, kas sakrājas starp jumtu un papildu griestiem. Ar ventilatoru palīdzību tas tiek dzīts cauri šķeldām. Neskatoties uz to, ka žāvēšanai izmanto saules enerģiju, zudumā aiziet ap 10% enerģijas. Šķelda ir sīka (tā satur arī zāģu skaidas), un

Baltijas valstu un Ziemeļvalstu augstskolu rektoru tikšanās

◀ 1. lpp.

Eiropas mēroga perspektīvā šī sadarbība ir vērsta uz abu valstu grupu sekmīgu darbību Boloņas deklarācijas mērķu sasniegšanā, bet šaurākā - Baltijas-Ziemeļvalstu reģiona mērogā - uz Ziemeļvalstu un Baltijas

valstu kopējo augstākās izglītības telpu apvienošanu.

Ievadot diskusijas par sadarbības attīstību, apspriedes dalībnieki iepazīs ar Ziemeļvalstu un Baltijas valstu kopējas darba grupas ziņojumu "Par kopējās Baltijas-Ziemeļvalstu augstākās izglītības telpas veido-

šanas iespējām". Ar to iepazīstināja darba grupas dalībnieks Andrejs Rauhvargers (Latvija), un savus komentārus par ziņojumu sniedza Ziemeļvalstu Ministru padomes departamenta direktore Riita Lampola.

Turku universitātes rektors Keijo Virtanens (Somija) analizēja, kādiem tālākiem pasākumiem Baltijas-Ziemeļvalstu sadarbībā būtu jāizriet no Boloņas deklarācijā pasludinātās virzības uz izglītības sistēmu tuvināšanos.

Notika Rektoru padomju pārstāvju diskusija par to, kādā veidā augstskolas un Rektoru padomes var attīstīt sadarbību, sekmējot gan reģiona mēroga, gan visas Eiropas mēroga mērķu sasniegšanu.

Lai tālākajā sadarbībā balstītos uz jau paveikto un iedibinātajiem kontaktiem, apspriedes dalībnieki analizēja vairākus sekmīgas sadarbības piemērus. Viens no šādiem piemēriem ir Baltijas-Ziemeļvalstu sadarbība ES TEMPUS programmas ietvaros, kur Baltijas valstis vairāk

nekā pusē projektu vismaz vienu partneraugstskolu izvēlējās no Ziemeļvalstīm. Citi sekmīgas sadarbības piemēri ir Baltijas un Ziemeļvalstu lauksaimniecības augstskolu kopēji projekti, Baltijas valstu un Ziemeļvalstu tehnisko universitāšu sadarbība, Norvēģijas un Latvijas sadarbība Vidzemes augstskolas dibināšanā, Ziemeļvalstīs pastāvošās stipendiju shēmas, kurās var piedalīties Baltijas valstu studenti.

Baltijas-Ziemeļvalstu sadarbību Eiropas padomes ietvaros analizēja EP Augstākās izglītības un zinātnes komitejas priekšsēdētājs Pērs Niborgs (Norvēģija) un Lisabonas Diplomatiķu konvencijas komitejas prezidents Andrejs Rauhvargers (Latvija).

Ziemeļvalstu Augstskolu administratoru asociācijas prezidents Rodžers Brū (Somija) informēja par to, kā Ziemeļvalstīs efektīvu kopēju darbību palīdz nodrošināt sadarbība augstskolu administratoru starpā, pēc tam tika apspriestas iespējas šā-

jā sadarbībā plašāk iesaistīties arī Baltijas valstīm.

Kā atsevišķa tēma bija pieredzes apmaiņa par to, kā katrā valstī organizēta augstskolu sadarbība katras Rektoru padomes ietvaros un kā Rektoru padomes sadarbojas ar ministrijām un citām augstākajām izglītībā iesaistītām institūcijām.

Uzsākot apspriedes pirmo dienu - 6. oktobri, dalībniekus uzrunāja izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Greiškālns, bet otro - 6. oktobri - Eiropas Universitāšu asociācijas prezidents Eriks Fromā.

Pēc apspriedes noslēguma 6. oktobrī Latvijas Medicīnas akadēmijas telpās notika E. Fromā un vairāku citu apspriedes dalībnieku tikšanās ar Latvijas Studentu parlamenta pārstāvjiem un AML studentiem.

Dr. ANDREJS RAUHVARGERS,
Latvijas Rektoru
padomes ģenerālsēkretārs

visplašākajā nozīmē jeb piedzīvotais Brazīlijā

siem būs kopīga.

- Kāds ir jūsu viedoklis par Latvijas robežu atvērtību?

- Tagad dzimušo paaudzes skaitliski ir divreiz mazākas nekā pirms desmit gadiem. Vecuma piramīdas apakšējā daļa - jaunākās paaudzes - ir katastrofāli šaura un mazskaitlīga. Pirmkārt, jārada nosacījumi, lai šī situācija izlīdzinātos un lai būtu vismaz 30 - 40 tūkstoši dzimušo katru gadu. Tajā pašā laikā bez migrācijas ietekmes acīmredzot mums tomēr neiztik. Latvija arī ir tranzītpozīcijā starp attīstītajām Ziemeļeiropas valstīm un Austrumiem. Ja Latvija būs Eiropas Savienības sastāvā, pēc 20 - 30 gadiem iedzīvotāju sastāva ziņā tā būs vēl daudzveidīgāka.

- Vai kongress sagādāja jums kādu pārsteigumu?

- Jā, tur es satiku latviešu izcelsmes demogrāfu. Šis jaunais cilvēks raksta doktora disertāciju par demogrāfiju Brazīlijā, un bija ieinteresēts apmeklēt Latviju. Brazīlija ir vienīgā valsts Latīņamerikā, kur runā portugāļu valodā. Kad piekritu sagatavot plašāku ziņojumu konferencē, neiedomājos, ka visi datori tur ir ar programmām portugāļu valodā. Jutos gandarīts, kad tomēr sagatavoju pre-

zentāciju Powerpoint'ā... Palīdzēja iepriekš gūtā pieredze. Parīzē atrodas viens no lielākajiem demogrāfijas institūtiem, un mēs ilgstoši sadarbojamies ar franču demogrāfiem. Viens no šī institūta profesoriem, ar kuru ilgstoši sadarbojamies un kopīgi veicam pētījumus, tika ievēlēts par Pasaules Demogrāfu asociācijas prezidentu. Ceru, ka kontakti mums tagad izvērsīsies vēl plašāki. Patikams pārsteigums - tā patiešām ir Latīņamerikas valsts ar savām sociālajām problēmām. Daži konferences dalībnieki tika aplaupīti, jo situācija ārpus pilsētas centrālās daļas ir diezgan nedroša. Vajag būt uzmanīgam arī ēdiena un dzēriena izvēlē.

- Vai šī zeme jums šķita gana eksotiska?

- Kongress notika Salvadorā, kas ir viena no lielākajām Brazīlijas pilsētām, tās bijusi galvaspilsēta. Tā ir ārkārtīgi daudznaціонаla, savā laikā tur ievada vergus no Āfrikas. Vidējais līmenis bija zemāks nekā Latvijā, bet augstāks nekā citās jaunattīstītajās valstīs. Vide stipri atšķirīga, nepierasta. Konstatēju, ka Eiropā es tomēr jutos labāk nekā Latīņamerikā... tur bija ziema, ap 25° C, ļoti mitrs; mitrais gaiss vāliem vēlās no okeāna. Kongre-

sa centrs bija pietiekami mūsdienīgs, ar visām gaisa kondicionēšanas iekārtām, bet viegli varēja apaukstēties, jo bija nemitīgas temperatūras svārstības. Bija arī ekskursijas. Latīņamerikas un Brazīlijas vēsture ir gana interesanta, uzzināju daudz ko jaunu.

- Vai kongress bija noorganizēts pietiekami augstā līmenī?

- Jā. Man ir bijusi izdevība piedalīties līdzīga mēroga kongresos Eiropā, varu salīdzināt. Šis bija noorganizēts gan zinātniskā, gan augstā sadzīviskā līmenī. Sarunvaloda bija angļu un franču, arī demogrāfiskā literatūra galvenokārt iznāk šajās valodās. Brazīlijas demogrāfijas žurnāls sakarā ar kongresu tika izdots angļu valodā.

- Vai esat apmierināts ar nodibinātajiem kontaktiem?

- Tikāms ar kolēģiem, ar kuriem jau ir bijuši kontakti un ar kuriem sadarbojamies. Bija īpašas sekcijas, par Austrumeiropas demogrāfiskajām problēmām, kurās piedalījāmies, bet tajā pašā laikā bija iespēja dibināt arī citus kontaktus. Satiku arī amerikāņu kolēģi, pie kuras stažējos pirms desmit gadiem. Demogrāfija ir nemitīgā attīstībā. Pastāv divi galvenie viedokļi par to, kas ir demogrāfija. Burtiskā

tulkumā *demos* ir tauta, *grapho* - rakstīt; tātad zinātne, kas nodarbojas ar iedzīvotāju skaita, sastāva izpēti. Viena daļa demogrāfu uzskata, ka vajadzētu nodarboties ar iedzīvotāju ataudzes pētīšanu šaurākā nozīmē, t. i., dzimstību un mirstību. Cita daļa nodarbojas ar demogrāfiju plašākā nozīmē, viņi pēta ģimeni, dzīves kvalitāti, migrācijas procesus. Pasaulē šobrīd dominē otrais viedoklis, un tā nav nejaušība, ka Pasaules Demogrāfu asociāciju sauc Starptautiskā Iedzīvotāju zinātniskās izpētes asociācija. Ar to tiek uzsvērts, ka demogrāfija ir nevis šaura zinātne, kas tikai analizē paudžu kvantitatīvās izmaiņas, bet arī daudzus citus aspektus - ekonomiskos, vides, ētiskos, filozofiskos u. c. Demogrāfija mūsdienā izpratnē ir zinātne par iedzīvotājiem visplašākajā nozīmē.

- Vai šajā kongresā bija arī kāda sensācija?

- Nekādu politisku sensāciju šeit nebija.

Ēģiptē, Kairā 1994. gadā Vispasaules kongress bija ar politiku piedalīšanos. Tur tika pieņemta rīcības programma demogrāfijas jomā, diskusijas bija lielākas.

Šis kongress parādīja pēdējos

pētījumus, līmeni, kādā šī zinātne atrodas šobrīd. Kongress bija izteikti zinātnisks, un politikas jautājumi netika akcentēti.

- Kur notiks nākamais kongress?

- Vietu lielā mērā nosaka tas, kas tiek ievēlēts par Pasaules demogrāfu asociācijas prezidentu. Šoreiz tas ir francūzis, kongress notiks Francijā pēc četriem gadiem.

- Kādas ir jūsu iespējas kļūt par Asociācijas prezidentu?

- Viens no apstākļiem ir valodas prasme, un te jau sākas politika. Pirms dažiem gadiem bija mēģinājums atteikties no franču kā darba valodas un pāriet uz angļu. No franču kolēģu puses tas toreiz izsauca zināmu pretdarbību. Domāju, ka mazo valstu pārstāvjiem ir diezgan niecīgas izredzes kļūt par prezidentiem. Līdz šim lielākā daļa prezidentu nākuši no Rietumeiropas vai lielām jaunattīstības valstīm.

Šis kongress man deva ļoti daudz. Esmu pateicīgs Eiropakultūtai, kas sedza ceļa izdevumus, un Latvijas Zinātnes padomei, kas sedza reģistrācijas izmaksas.

ANDA LASE

un stratēģija, kā realizēt mērķus"

Konferences dalībnieki izbraukuma seminārā

tās temperatūra, notiekot autooksidācijai, palielinās līdz 500C. Divas reizes piecu gadu laikā ir izsaukti ugunsdzēsēji. Pašaizdegšanās tomēr nav notikusi. Šķūni glabājas šķeldā visai ziemas sezonai. Lielākajā termostacijā piecu gadu laikā ir bijuši pieci tiklu avārijas gadījumi. Tos konstatē pēc spiedienu starpībām patērētāju sistēmās. Radiatoru sasalsana nav

notikusi, jo novērotie caurumiņi ir tik mazi, ka siltuma pārdevi nekavē.

Kooperācija norit arī dzīvokļu būvē. Par to varēja pārliecināties Vīnes apkārtnē. Uz kooperācijas pamatiem būvētie dzīvokļi ir divas reizes lētāki nekā individuāli būvētie. Kooperatīvajās mājās ir ieviesta saules enerģijas izmantošana apsildīšanas vajadzībām un elektriskās

strāvas ražošanai. Uz māju jumtiem ir novietoti pusvadītāju elementi, kas enerģiju uzkrāj ar apmēram 16 reižu lielāku efektivitāti nekā zaļo augu produkts hlorofilu. Fotoelementu dotā līdzstrāva ar speciālu pārveidotāju palīdzību tiek pārvērsta maiņstrāvā, kuras frekvence neatšķiras no tīkla frekvences. Tas atļauj saimniecībā neizmanto enerģijas pārpalikumu ieludināt tīklā. Par to tiek saņemta atlīdzība. Tā divas reizes pārsniedz mazumtirdzniecības elektrības cenu. Atlīdzība palīdz samaksāt aizdevumu par visai dārgiem fotoelementiem. Saules enerģijas izmantošana palīdz mazināt degšanas izmešu daudzumu.

Kooperācija Austrijā ir plaši ieviestas apvienībās, uzņēmēj-sabiedrībās un ražošanas, tirdzniecības un citās sfērās. Kooperācija pastāv ne tikai ražošanas procesos, tā ir ne tikai darba organizācijas forma, bet tā pastāv arī starp valstīm. Piemēram, Līvovs Autobusu rūpniecība savā laikā ir piegādājusi priekšējās asis Steyer automobiļiem.

Kooperācijas un ar to saistītās darba dalīšanas un specializācijas

priekšrocības Austrijas rūpniecībā ir attaisnojušās, bet lauksaimniecībā vēl pilnā mērā nē. Neskatoties uz lielām subsidijām, tas rada lauksaimniecības produkcijas samazināšanos. Mūsu apmeklētajā pagastā ar 1100 iedzīvotājiem vairs tikai četras saimniecības pārtika tikai no lauksaimniecības. Pārējās nodarbojas ar palīgrūpniecību un tūrisma apkalpošanu. Tūrisma veicina ainavā iekļautie ceļi, kas ir šauri, tomēr ļoti labā stāvoklī. Daļa no iedzīvotājiem izceļo, un dzimstība un skolēnu skaits mazinās. Katram pagastam ir četru klašu pamatskola, vairākiem pagastiem kopā - astoņu klašu. Mūsu apmeklētajā pagastā bija astoņgadīgā skola. Ne visi skolēni spēja apmeklēt normālās klases - atpalikušos skolēnus māca "integrācijas klasēs".

Šajās klasēs vienlaikus darbojas divi skolotāji. Tas ļauj klases neslēgt un skolotāju skaitu nesamazināt. Skolā, kuru apciemojām, uz 85 skolēniem - 16 skolotāju un audzinātāju. Laika sprādis starp plkst. 11 - 12 ir paredzēts ēšanai. Var iegādāties ēdienu, kas piegādāts no serti-

bām. Nauda, kas tiek saņemta par atsevišķu produktu pārdošanu, tiek ieskaitīta projektu fondā. Projektos piedalās bērni. Plkst. 14 mācību darbs beidzas un autobusi nogādā bērnus mājās. Grāmatas un citi mācību materiāli skolēniem faktiski ir par brīvu. Par lielu kaudzi grāmatu tiek simboliski samaksāti dažādi šiliņi.

Skolas ir plašas, palīgtelpas - lielas. Tāpēc apkure ir dārga. Pirms pieslēgšanās centralizētai siltuma apkurei tā gadā sastādīja 300000 šiliņu, pēc pieslēgšanās šķeldu apkurei - 130000 šiliņu.

(25 šiliņu = Ls 1). Papildu ienākumus skola gūst ar telpu izīrēšanu kultūras un sadzīves vajadzībām.

Sabiedrības mērķtiecīgai attīstībai ir nepieciešama izglītība, un informācijas apmaiņa ir būtisks faktors progresam.

Prof., Dr. hab. biol. I. SKĀRDS
Doc., Dr. inž. I. KARLSONE

ZIEMEĻVALSTU UN BALTIJAS VALSTU REKTORU PADOMJU KOPĒJAIS MEMORANDS PIEŅEMTS APSPIEDĒ RĪGĀ 2001. GADA 5-6. OKTOBRĪ

Delegācijas no Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Rektoru padomēm, kā arī no Dānijas, Somijas, Norvēģijas un Zviedrijas Rektoru padomēm un Islandes universitātes, kuras kopīgi darbojas kā Ziemeļvalstu Universitāšu asociācija (NUS) - tikās Rīgā 2001. gada 5. un 6. oktobrī.

Nacionālās Rektoru padomes ir organizācijas, kurām ir aktīva loma savu valstu izglītības sistēmās, paveicot plašākas iespējas institucionālām un individuālām aktivitātēm. Tās pārstāv un aizsargā universitāšu un pārējo augstskolu intereses gan savu valstu, gan starptautiskā līmenī.

Apspriedē pārstāvētās nacionālās Rektoru padomes darbojas, nodrošinot savu dalībāugstskolu sadarbību gan savas valsts, gan starptautiskā mērogā. Šī iemesla dēļ sadarbība Rektoru padomju starpā veicina uni-

versitāšu un citu augstskolu sadarbību visā reģionā. Rektoru padomes spēja pārstāvēt augstskolas savās valstīs, apspriežot Ziemeļvalstu un Baltijas valstu kopējās augstākās izglītības telpas tālāka attīstību.

Apspriedē tika prezentētas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu augstākās izglītības un zinātnes struktūru kopīgās iezīmes. Tās parādīja, ka pastāv potenciāls ievērojamai sadarbībai augstskolu starpā, ja no iekšējiem, kā arī no ārējiem avotiem ir pieejami finansu resursi.

Viena no apspriedes centrālajām tēmām bija augstākās izglītības un zinātnes pēdējā laika attīstība un kopējās problēmas Eiropā kopumā, konkrēti - Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs.

Reģionalizācijas stiprināšana Ei-

ropas augstākās izglītības telpā ir viens no instrumentiem tādas Eiropas kopējās sistēmas izveidē, kurā pastāvētu reāla dažādu autonomu augstskolu pārstāvēta kultūru daudzveidība.

Apspriedē uzsvēra lielo nozīmi, kāda ir universitāšu un to nacionālo organizāciju sadarbībai ar sabiedrību, kā arī to vienotai darbībai ar citām iesaistītajām pusēm - gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā - lai universitāšu kopējā balss tiktu sadzirdēta.

Noslēdzot kopējo apspriedi, tika panākta vienošanās, ka regulāras šāda tipa sanāksmes būtu efektīvas Baltijas un Ziemeļvalstu augstskolu sistēmu savstarpējā komunikācijā un konsultācijās. Tālāk procesa kontaktpunkti būs Ziemeļvalstu Universitāšu asociācijas sekretariāts

un Latvijas rektoru padomes sekretariāts.

Rīgā, 2001. gada 6. oktobrī

SARUNAS DIVATĀ

Nenovēršamā atkarība – narkotikas

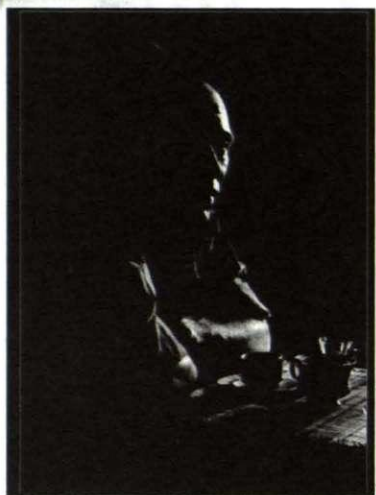

foto - Zoob

Rubrikā "Sarunas divatā" rakstīsim par tēmām, kas bieži vien netiek publiski iztirzātas. Tās ir dzīves ne tik baltās dienas, dvēseles skumjas, neizpratne par kaut ko.

Ja jums ir jautājumi vai vēlēšanās diskutēt, tad gaidīsim jūsu vēstules. Kopā ar dažādiem speciālistiem centīsimies rast atbildi vai lielāku izpratni.

Pēc Vispasaules veselības aizsardzības organizācijas narkotisko vielu ekspertu komisijas formulējuma par atkarību uzskata slimīgu stāvokli, kam ir četras pazīmes: pirmkārt, cilvēkam rodas uzmācīga tieksme pastāvīgi vai periodiski atkārtot narkotiku lietošanu - tā ir daļēja vai pilnīga nepārvarama psihiska atkarība no ierastās vielas; otrkārt, narkotiskās vielas iedarbības izraisīšanai ir nepieciešams pakāpeniski paaugstināt vielas devu, ko sauc par tolerances augšanu; treškārt, nav iespējams atteikties no narkotiskās vielas tālākas lietošanas, jo pārtraukšana rada grūti paciešamus psihiskus un fiziskus traucējumus - abstinenci, kura izžūd, ieņemot atkārtotu vielas devu; ceturtkārt, bieži ieņemot vielu, sākas lietotāja periodiska vai sistemātiska intoksikācija, fiziskās un psihiskās veselības pasliktināšanās, kas ir bīstama paša narkomāna veselībai. Turklāt no narkotikām atkarīgā uzvedība kļūst bīstama apkārtējai sabiedrībai, jo tāds cilvēks ir spējīgs izdarīt pat ļoti smagus noziegumus, lai iegūtu līdzekļus tālākai narkotisko vielu iegādei.

Atkarības vielu ietekmes būtība

Atkarības vielas galvenokārt iespaido cilvēka garastāvokli, intelektuālo darbību, fiziskās spējas, uztveri un apziņu. Tās it kā mākslīgi maina cilvēka psihisko un fizisko stāvokli.

Katrai atkarības vielu grupai ir savs īpašs iedarbības un bīstamības pakāpe, tomēr ir arī kopīga pazīme. Visas narkotiskās vielas ir ļoti līdzīgas kateholamīniem jeb transmieteriem - vielām, kuras ražo mūsu smadzenes un kuras regulē psihes darbību. Tas ir ļoti interesants, bet reizē arī ārkārtīgi trausls mehānisms. Ja tajā ielaužas ar svešām vielām (narkotikām), nervu šūnas sāk samazināt dabisko, bet tik nepieciešamo kateholamīnu sintēzi, un rodas to deficīts. Kad iestājas šī nepietiekamība, cilvēks ir spiests meklēt izeju no diskomforta, jo viņš nekad vairs īsti labi nejutās. Toties viņš vienmēr atceras pozitīvos narkotiku efektus, kas pirmajā reizē patiešām bija izteikti: eiforija, pacilitāte, intelektuālā stimulācija, īpaši apkārtnes uztvere.

Pirmā reize - liktenīgā

Sākumā lielai daļai lietotāju tiešām

izdodas sasniegt vēlamo efektu, bet diemžēl šīs izjūtas rada vēlēšanos to atkārtot. Atkarības vielu izplatītāji pauz uzskatu, ka ir iespējams regulēt atkarības vielu pielietošanu un jebkurā laikā atteikties no tās, kam lietotāji labprāt grib noticēt, jo tas viņiem ir izdevīgi. Diemžēl - tāpat kā nepastāv Perpetuum mobile jeb mūžīgais dzinējs, tāpat arī nav iespējams ilgstoši, mākslīgi izmainīt savu psihisko stāvokli, neradot neatgriezeniskas sekas.

Pēc garākas vai īsākas labsajūtas, stimulācijas vai baudas laika (tā dēvētā medusmēneša) sāk zust iepriekšējais atkarības vielas iedarbības efekts. Lai to sasniegtu no jauna, lietotājam jāsaņem vielas deva palielināt. Tajā pašā laikā sākas slimīga tieksme par katru cenu izjust iepriekšējo vielas iedarbību.

Ar laiku atkarības vielu lietotājs sāk ļoti justies tikai vielas iedarbības stāvokli, bet ierastās vielas trūkuma gadījumā pašsajūta sāk pasliktināties. Daļa atkarības vielu (opiāti, miega līdzekļi, nomierinošie līdzekļi un alkohols) rada smagus abstinences (pagiru) stāvokļus, kas pāriet, ieņemot ierasto vielu. Tas viss veicina

vielu regulāru lietošanu.

Svarīgākā visu atkarības vielu būtība ir to spēja radīt slimīgu tieksmi atkārtot to lietošanu, kas atņem cilvēkam brīvību, padara to atkarīgu, nomāc tā iepriekšējās intereses, devalvē citas dzīves vērtības, izmaina tā personību, atņem darba spējas. Tāpēc arī pamatoti šo slimīgo atkarību dēvē par narkomāniju. Mānijas jēdziens psihiatrijā apzīmē jau nopietnus psihiskus traucējumus, kas var būt bīstami apkārtējai sabiedrībai. Lielā daļa narkomānu vairs nav spējīgi strādāt, iegūt sev iztikas līdzekļus un līdzekļus narkotiku iegādei, tādēļ viņi sāk zagt, krāpties, nodarboties ar prostitūciju vai arī paši izgatavo atkarības vielas. Līdz ar to liela to daļa nonāk cietumos. Visbēdīgākais fakts ir tas, ka ātri sākas arī veselības un sociālie sarežģījumi, tāpēc daļa narkomānu beidz savu dzīvi pašnāvībā vai pārdozējot atkarības vielas.

Pateicamies Rīgas Narkomānijas profilakses centram par iespēju izmantot mājas lapas www.narcoma.lv materiālus.

LINDA KALNIŅA

RE, KĀ

Mani apzaga... tepat Universitātē

Kādā no Ēzopa fabulām ir stāstīts par zagļiem, kas reiz ielavījušies mājā un tur atraduši vienīgi gaili. To viņi tad arī paņēmuši un devušies prom. Gailis, saprazdams, ka zagļi šo taisās nokaut, lūgšus lūdzis viņu pažēlot, aizrādīdams, ka esot cilvēkiem visai noderīgs, jo nakti modinot tos darbam. Bet zagļi atbildējuši:

- Tieši tāpēc mēs tevi arī nokausim, jo tu, celdams augšā ļaudis, mums neļauj zagt.

Fabulas morāle šoreiz lai paliek katra paša ziņā, bet viens fakts tev, student, gan būtu jāzina - ja Universitātē dzīvotu gailis, šodien tas vairs nedziedātu. Jau pirms laba laika to būtu nokāvis kāds no tiem zagļiem, kas ik pa brīdī "aizņemas" studentu jakas, somas un naudasmaksas. Kaut gan gailim ar to patiesībā nav nekāda sakara - Universitātē zog arī gaili dienas laikā...

Jurim pirms diviem gadiem nozaga ādas jaku, kurā atradās pase ar naudu.

Savulaik biju Universitātes darbinieks. Problēma bija tāda, ka kabinets, no kura man nozaga jaku, ir divdaļīgs un cilvēkam, kas sēž blakus telpā, ir grūti piefiksēt, kas notiek tajā telpā, kur ir durvis. Toreiz jaku atstāju uz krēsla un pats aizgāju paēst. Kabinets palika vaļā, jo blakus telpā sēdēja cilvēki. Atnākot atpakaļ, jakas vairs nebija. Nevienam arī neko nebija ne redzējis, ne dzirdējis. Tā bija pirmā un pēdējā reize, kad es

virsdrebēs liku pasi, jo atpakaļ neko nedabāju. Tā kā jaka bija "svaigi" pirktā un pasē bija arī nauda, mani zaudējumi tuvojās turpat Ls 160. Ja man būtu nojauta, kas mani apzaga, tas cilvēks varbūt vairs nedzīvotu...

Tomam šigada sākumā nozaga jaku, kurā atradās cimdī un saulesbrilles.

Tas notika tik klusi un nemanāmi, ka es atjēdzos tikai vēl vakarā, kad gribēju iet mājās un sāku meklēt, kur atkal esmu "nogrūdis" savu jaku. Tikai tad arī atcerējos, ka kabinetā, kurā es visu dienu biju sēdējis pie datora, vienā brīdī bija bez iemesla puspavērtas durvis. Tajā mirklī par to vēl nobrīnījos un, durvis aizverot, nepamānīju, ka uz pakaramā tām blakus vairs nav manas jakas. Ārā bija ziema un tā-āds sals, ka toreiz man Universitātē nācās palikt pa nakti. Par laimi, nākamajā rītā apkopēja manu jaku atrada nosviestu tepat Universitātē. Tas cilvēks droši vien bija cerējis uz naudu vai mobilo telefonu, bet kas viņu piesaistīja manos cimdos un saulesbrillēs, es nespēju saprast vēl šodien. Visdrīzāk, tas bija kāds bomzis. Te daži tādi kļūst.

Edītei šī septembra pirmajā nedēļā nozaga somu, kurā atradās piezīmju bloks, atslēgas un naudasmaks.

Situācija bija drausmīgi stulba - mani apzaga pirmajā mācību dienā,

brīdī, kad es norakstīju jauno lekciju sarakstu. Biju kopā ar draudzeni, apkārt bija nenormāli daudz cilvēku, un man bija visādu mantu pilnas rokas, tādēļ savu somu noliku uz viena no soliņiem preti lekciju sarakstam. Koridors, kurā tas viss notika, bija drausmīgi šaurs, tāpēc soma no manis atradās rokas stiepiena attālumā. Es domāju, ka pie somas ir draudzene, bet viņa bija pārliecināta, ka tā ir pie manis. Kamēr es stāvēju pret to ar muguru, varēja paiet maksimums minūte. Nāca pasniedzējs, un es griezās, lai ietu uz lekciju, kad apkāros - somas nav. Pirmais, ko izdarīju - nobloķēju bankas karti un par notikušo zādzību informēju Radio SWH. Nākamajā dienā saņēmu zvanu no pārvaldnieces tepat blakus ēkai, Raiņa bulvārī 17, kura savā vārtūmē bija atradusi manu somu ar piezīmju bloku un atslēgām, bet trūka maka. Pārvaldniece pastāstīja, ka tā tuvākajā apkārtnē esot vienīgā vārtūmē, kurā regulāri tiek atrasti tukši maki, somas un dokumenti. Maku, izņemtu pie miskastēm, vēlāk atrada sētniece, protams, bez naudas. Man nav ne mazākās nojausmas, kas to paņēma. Fakts kā tāds - mēs kursā esam 120 cilvēki, un iepazīties ar sadraudzēties ar visiem ir praktiski nereāli. Brīdī, kad mani apzaga, visi tie cilvēki apkārt bija mani kursabiedri, un es dodu 99,9%, ka neviens svešs garām tajā brīdī nenāca.

"Nesagatavojies - un tu būsi sagatavots negadījumam," raksta Kreigs

Hjūbers savā grāmatā "Pats sev miessassargs." Būt gatavam? Kam? Ka tevi Universitātē var apzagt - lūk, kam! Mūsu augstskola diemžēl nav droša vieta... Tajā nu jau labu laiku valda jauna - zagļu ētika - "Viss, ko tu nespēj aizstāvēt, pieder man." Mobilais telefons, kuru kādā no lekciju starpbrīžiem uz pāris sekundēm esi atstājis auditorijā, kopmītnē istabā rūpīgi noglabātais un pat vislabākajiem draugiem neuzticētais minidisku plejeris, paša rokām Universitātes pagalmā pieslēgtais divritenis - tas viss kādā jaukā dienā var tev vairs nepiederēt.

Tu jautāsi, no kurienes gan šādi zagļi rodas? Tas, visticamāk, ir pašcieņas trūkuma rezultāts. Tā ir visā pasaulē. Pašcieņa prasa, lai mēs, pirmkārt, par kaut ko kļūstam; otrkārt, radām iespaidu, ka mēs par kaut ko esam kļuvuši; un, treškārt, uzvaram sportā, darbā vai kādā citā jomā, lai mēs varētu teikt, ka par kaut ko esam kļuvuši. Dažādiem cilvēkiem ir dažādi mērķi un "varonādarbi". Ja tev ir svarīgi, cik naudas tu nopelni, tad kāds zaglis savukārt jūtas kā vērsu cīņās. Galvenais, cik daudz tādu kā tu viņš var apvest ap stūri un cik liela piekrišana ir viņa nozagtajām mantām.

Kāds gangsteris vienā no Džerija Springera televīzijas šoviem reiz teica: "Ir jāizkaro respekts pret sevi."

Tas, vai savā potenciālajā zaglī tu iedves nepārvaramas bailes, kolēģiālu cieņu vai, ieraugot tevi, viņš

atplaukst platā smaidā, ir atkarīgs tikai no tevis paša. Un tomēr, ja nevēlies kļūt par galma ākstu kādā no zagto mantu karaļvalstīm, jau desmit esošajiem bausļiem pievieno vēl piecus:

* Savas sabiedriskās aktivitātes neplāno vienveidīgā ritmā. Izej un atgriezies dažādos laikos un nebrauc uz Universitāti katru dienu pa vienu un to pašu ceļu.

* Apmēram 50% zagļu iekļūst pa neaizslēgtām durvīm un logiem, tādēļ labāk lieku reizi tās aizslēdz, nekā vienu - liktenīgo - atstāj vaļā.

* Iezīmē visu, kas tev pieder. Uzpirceji maksā mazāk par mantām, kurām var sadzīt pēdas, turklāt zagļi iezīmētās lietas parasti neaiztiek.

* Neuzgriez televizoru, stereoiekārtu vai mašīnas radio tik skaļi, ka nevari dzirdēt, kas notiek tev apkārt. Atceries, ka tava tik ļoti iemīļotā plejerīša austiņas padara tevi kurlu, norobežo no apkārtnes un iznīcina tavu spēju nojaust briesmas.

* Un visbeidzot, savas un savu kopmītnes istabiņas biedru drošības labā pie istabiņas durvīm pielīmē zagļus atbaidošas brīdinājuma zīmes, kā, piemēram: "Vai jūs ticat pēcnāves dzīvei? Pārkaipiet šīs istabiņas sliekšņi un pārliecinieties paši!" vai arī: "Šo istabiņu trīs nakts nedēļā apsargā ar ložmetēju. Uzminiet, kuras trīs?"

GITA LIEPIŅA

LU BIBLIOTĒKĀ

Gaida jaunās grāmatas!

Sācies jaunais mācību gads, un mūsu Alma mater studentu ceļi atkal ved ne tikai uz auditorijām, bet arī uz bibliotēku. Grāmatu valstībā viņus gaida patikami pārsteigumi – vasaras mēnešos krietni papildināties literatūras klāsts.

Par to liecina arī Reto grāmatu nodaļas jaunieguvumu izstāde. Būtisku vietu tajā ieņem literatūra par mūsu kaimiņvalsti Igaunijas grāmatniecību: izdevums "Igaunų grāmatas", kā arī "400 gadu igauņu grāmatai". Turpat līdzās materiāli par latviešu grāmatniecību – starptautiskās konferences "Latviešu grāmata un bibliotēka: 1525. – 2000." materiāli apkopoti divās daļās. Viens no izdevumiem savu kārt saistīts ar nesen spoži atzīmēto Rīgas jubileju. Tā nosaukums – "Senās Rīgas grāmatniecība un kultūra Hanzas pilsētu kopsakarā".

Atsākušās tradicionālās iknedēļas jaunāko grāmatu izstādes. Šoreiz literatūras īpaši daudz, jo tā krājusies visas vasaras garumā.

Bibliotēkā ienākusi profesores Ausmas Cimdināš grāmata "Brīvības vārdā", kura veltīta mūsu valsts prezidentei Vairai Vīķei-Freibergai – ne tikai šīs unikālās personības veikumam, bet arī dzīves gājumam, pasaules skatījumam.

Iznācis kapitālā darba "Latviešu literatūras vēsture" 3. sējums, kurā

analizēts laikposms no četrdesmitajiem gadiem līdz mūsdienām. Pārlikojot latviešu literatūras vēstures pūra lādi, izdota Gotharda Fridriha Stendera dzejas izlase.

LU zinātnisko rakstu sērijā izdots krājums "Izglītības zinātnes un pedagogija mūsdienu pasaulē".

Tos, kurus interesē mūsdienu pasaules filozofiskās domas attīstība, saistīs antoloģija "Mūsdienu feministiskā teorija" un Džozefa Roza darbs "Brīvības morāle".

Vairākas saistošas grāmatas psiholoģijā un filozofijā izdotas arī angļu un krievu valodā: "Canadian Journal of Philosophy", "New ideas in Psychology", bet krievu valodā klajā nācis izdevums "Bērnu psiholoģija". Latviski lasāma Džona Greja grāmata "Bērni ir no debesīm".

Angļu valodā iznākusi grāmatu sērija par izciliem pasaules māksliniekiem – Daļi, Goju, Rubensu, par franču impresionistiem.

Ir arī vairāki izdevumi politikas zinātnēs un politoloģijā. Tās ir studentiem noderīgais krājums "American Studies", kā arī grāmata krievu valodā "Sabiedrisko attiecību teorija un prakse".

Politoloģiem domātas divas grāmatas par divām pasaules lielvarām – "ASV politiskā iekārta" un "Introduction to British Politics".

Latvijas Universitātes bibliotēkas Reto grāmatu nodaļas jaunieguvumu izstādē šoreiz galvenokārt reliģiska satura literatūra.

Centrālo vietu ieņem Bībeles izdevums latviešu valodā. Tiem, kurus interesē gan mākslas vēsture, gan reliģija, domāts monumentālais pētījums "Mitoloģiskie priekšstati Eiropas glezniecībā 1270. – 1700.". Lai cilvēki iedziļinātos kristietības vēsturē Latvijā, izdotas grāmatas "Ikšķiles vecā baznīca" un "Vēstība Latvijā". Īpaši interesants ir jautājums par vec ticībniekiem Latvijā: kā viņi šeit nokļuvuši, kā sadzīvojuši ar citiem kristiešiem.

Vienai no Latvijas pamattautām – veltīta grāmata "Lībieši senatnē", bet mūsu galvaspilsētu Rīgu iepazīst palīdz "Senās Rīgas pastkartes".

Savukārt iknedēļas jauno grāmatu izstādē skatām daudz

vērtīgu izdevumu gan mākslas vēsturē, gan tūrisma, gan citās jomās.

Pasaule pazīstama izdevuma "The New York Times" žurnālista Daniela Goulmena darbs "Tava emocionālā inteliģence", iespējams, tiks pavērtēts un pārvērtēts sevi, savu māku vai neprasmi veidot attiecības ar cilvēkiem. Emocionālā inteliģence ietver emociju, rakstura īpašību un morālo tieksmju savstarpējo saistību, emocionālā inteliģence nav ģenētiski nosacīta, to var iedziļināt un attīstīt. Kā? Par to uzrakstīta šī grāmata.

"Evolūcija" – tā ir enciklopēdija par atklājumiem, kas izskaidro daudzveidību uz Zemes. Ģeogrāfijas draugiem interesants piedāvājums ir izdevumi "Alas", "Okeāni un jūras", kā arī Rīka Ridžveja grāmata "Kilimandžaro ēnā" un celvedis pa Itāliju, kura lielākā vērtība ir bagātīgais ilustrāciju klāsts.

Mākslas monogrāfijas veltītas Renūāram, Sezānam, franču impresionis-

Jau ilgāku laiku angļu valodā regulāri iznāk literatūra par trim Baltijas valstīm. Universitātes bibliotēkā var izlasīt "Journal of Baltic Studies", kas angļuvalodīgajai pasaulei palīdz mūs labāk ieraudzīt un saprast.

Arnolds Bērzs grāmatā "Ārmanieka šķitumi", izmantojot bagātu pieredzējumu un faktu materiālu, sniedz savu skatījumu uz pavisam neseno Latvijas vēsturi: janvāra barikāžu laiks, Ivara Godmaņa valdības veiksmes un neveiksmes... Nemaz ne tik senai vēsturei piekars dokumentu krājums "Latvija padomju režīma varā. 1945. - 1986". Savu gadagrāmatu izdevis Latvijas okupācijas muzejs. Par mūsu astoņdesmitgadnieces Rīgas ielu un bulvāru vēsturi stāsta iecerētā apkopojuma 1. sējums.

Viena no spilgtām personībām mūsu tautā Ervīds Grinovskis publicējis grāmatu "Lai nenosarkst dzimtenes smiltis". Viņš - LLU lauksaimniecības ekonomikas profesors – daļas atmiņās un pārdomās par bērnību un jaunību. Šī ir plaša atmiņu stāsta 1. daļa.

Gunārs Dukšte un Dainis Īvāns darbā "Lidzi vējiem" ievēd mūs gaisa balonu entuziastu pasaulē.

Žurnāliste Zinaida Žukova uzrakstījusi faktiem bagātu un reizē emocionālu grāmatu par mūsu dzimtenes dabu "Latvijas zili zaļā rota".

tiem... Krievu valodā iznācis darbs "100 великих музеев мира".

Bagāts fakto materiāls, pašu līdzdalībnieku klātbūtnes efekts raksturo Latvijas vēsturei veltītos izdevumus. Kārļa Krustkalna darbs "Mēs savu jaunību neizvēlējāmies" veltīts paaudzei, kuras likteņus samala divu totalitāro lielvaru dzimnas. Pats būdams leģionārs, Latviešu leģiona pulkvedis Artūrs Silgailis uzrakstījis patiesu un skaudru grāmatu "Latviešu leģions". Šogad apritēja 60 gadu kopš 1941. gada 14. jūnija deportācijām, un šī notikuma atcerei arī izdota grāmata.

Latvija arvien lielāku lomu iegūst tūrisma industrija. Tiem, kas strādā šajā jomā, noderēs izdevumi angļu valodā "Tourism marketing" un "Tourism in Developing Countries".

VĪJA APINĪTE

KONKURSS

Laižam uz kino!!!

Sveiks, manu mazo draudziņ! Tāpat kā iepriekš, šajā rubrikā atkal par dažām (divām) no jaunajām "Baltic Cinema" izrādītajām filmām kinoteātros. Un tāpat, kino "Oskars" no 19. oktobra iespējams noskatīties filmu "Dr. Dūlītis 2". Kino "K Suns" no 19. oktobra sāks demonstrēt filmu "Amerikas mīļumiņi" ("American Sweetheart").

Runājot par "Dr. Dūlītis 2", jāsaaka, ja ir kādi veiksmīgi filmu turpinājumi, tad šī noteikti ir tāda. Galvenajā lomā Edijs Mērfijs (viņš arī ierunājies "ēzeļi" animācijas filmā "Šreks"), un izskatās labi, kur nu vēl komplektā ar lāci. Brīžiem gan lācis ir atraktīvāks par doktoru, taču tas nebūt netraucē filmai, un komēdijas statusu tā attaisno godam. Protams, ka bez lāča ir arī daudzi citi zvēriņi, kas spēlē otrā plāna lomas.

"Amerikas mīļumiņus" ir grūti piekārtot kādai filmu klasei. Tajā ir gana uzjautrinošas epizodes, ir arī romantika (varbūt romantiska komēdija), un, kā jau tam būtu jābūt, arī romantiskas beigas. Divas smukas aktrises (Ketrīna Zeta Džouns un Džūlija Roberts) un neatvairāmais Džons Kjusaks pinas savās jūtās, satuvinās, šķiras, puņķojas un pa starpu paspēj arī izkauties visās filmā atvēlētajās minūtēs. Protams, ka beigās viss nostājas savās vietās. Faktiski labākais lomas tēlotājs un personāžs ir režisors (ne pašas filmas, bet gan tipāžs), kurš pamanās filmās ieviest kaut ko nedaudz negaidītu. Faktiski kārtējā amišu filma par neko. Neskatoties uz to, ka pagājušo reizi maskējoties speciāli netika norādīta pasta kastītes adrese, neatlaidīgākie lasītāji (gnidas tādi!!!) tomēr pamanījās to atšifrēt un attiecīgi par centību vien saņem brīvbiļetes (jeb ielūgumus) uz kino. Lūk, arī jaunie jautājumi.

1. Kurš ir "viskrūtākais" lācis?
a) Koala, viņš sūkā eikaliptus.
b) Ivars Lācis, viņš ir vissvarīgākais.
c) Visi lāči ir vienlīdz kruti un svarīgi.
d) "Krutākie" lāči regulāri filmējas.
 2. Kādas attiecības ir doktoram Dūlītim ar doktoru Aikāsāp?
a) Protams, kā intīmas!
b) Viņi ir nesamierināmi pretinieki un konkurenti.
c) Vienkārši jau apmēram gadu Dr. Aikāsāp ir personības dalīšanās.
 3. Kāpēc filmai "Amerikas mīļumiņi" ir tik stulbs nosaukums?
a) Stulbai filmai stulbs nosaukums.
b) Aizkadrā darbojas ļoti daudz mīļumiņu no Amerikas.
c) Kā var likties stulbs tik mīļš un salkans nosaukums, tas konkursa rakstītājs pats ir stulbs!
 4. Kādā cietumā sēž atēlā redzamais doktors ar lāci?
a) Loģiski, ka gaļas konservu ceļā!
b) Doktors lāci ir ievilinājis veterinārajā klinikā.
c) Viņi ir aizmirsti "Alkatrazā".
d) Tas nav cietums, tā ir zobārsta uzgaidāmā telpa.
 5. Oficiālais filmas "Amerikas mīļumiņi" sponsors?
a) Kam interesē, kas sponsorē šādas filmas?
b) Pasaules burvju apvienība (WWA).
c) Izskatās pēc ļoti pārdomāta psiholoģiskā terora amerikāņu tautai.
- Šoreiz tomēr tiks norādīta adrese, kur jāsūta pareizās atbildes, un tā būtu šāda: Spirts57@yahoo.com. Sūtiet droši un nesabīstieties, ja saņemat arī kādu atbildi. Kā jau iepriekš minēts, pārsteigumi tiek gan centīgiem, gan arī nekaunīgiem. Tā lūk!

B. S. ŠVINSKIS

MUSTANGS
AUTOSKOLA

studentiem
15% atlaide

Nodarbības rīta, dienas un vakara grupās

Mācību maksu iespējams noformēt uz līzīnga

Adreses:

Rīga (tāl. 7672021) -
Raiņa bulv. 25
Dammes iela 42 (Imanta)
Brantkalna iela 5 (Purvciems)

Jelgava (tāl. 30 82465) - Svētes iela 33

Daugavpils (tāl. 54 28020) - Rīgas iela 54a

<http://www.mustangs.lv>

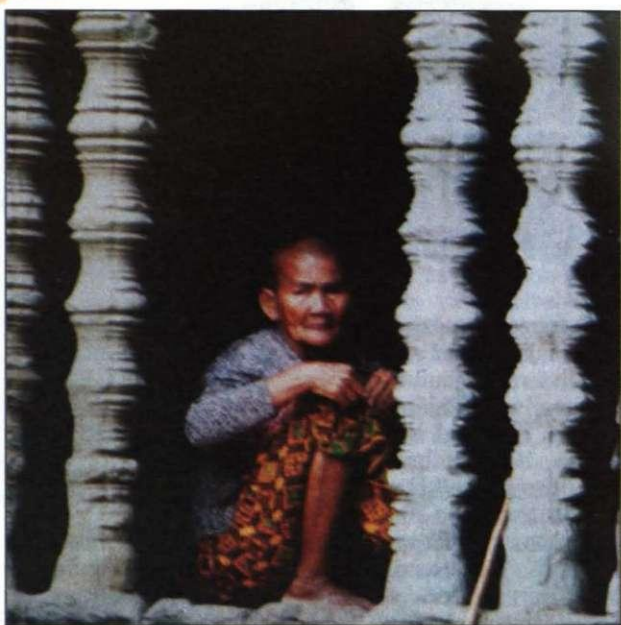
Ziemeļvalstu kino-
nedēļas konkursa
pareizās atbildes:

1. Viens no Bjorkas grupas "The Sugarcubes" dibinātājiem Deivids Olbāns ir arī viens no filmas mūzikas autoriem.
2. "Neuzticīgē".
3. ABBA.
4. Aberdina.

Pareizās atbildes pirmās iesūtīja Guna Zaķe no Teoloģijas fakultātes un Ilze Vāgnere. Ceram, ka viņām patika redzētās filmas.

CEĻOJAM

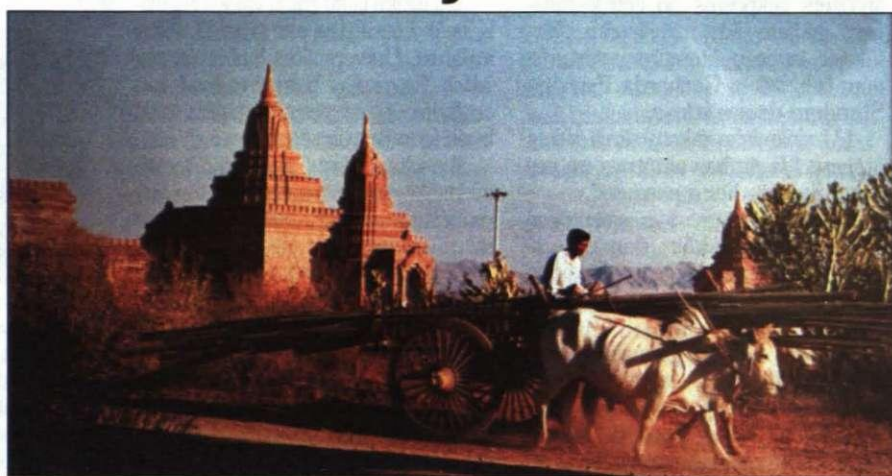
Mākslinieces skats uz Āziju

Latvijas Universitātes Bibliotēkas galvenajā ēkā notika Rositas Raudas fotoizstādes "Āzija ēnā un gaismā" prezentācija.

Bibliotēkas direktors Gunārs Mangulis atklāšanā sacīja, ka Rosita

Viņa ir lietuviete, dzimusi Viļņā, par teātra mākslinieci kļuvusi Pēterburgā, tagad dzīvo un strādā Tallinā. Lai gan darba dienas vidū bibliotēkā sarīkot prezentāciju nebija tik vienkārši, tā notika, sagādājot daudz prieka interesentiem. Bibliotēkai šī nav tra-

Rauda sajūt savu piederību vairākām valstīm.

dicionāla darba forma, tomēr pēdējā laikā arī ar augsta līmeņa prezentācijām un citiem sarīkojumiem tā apliecina sevi kā kultūras centru.

Izstāde ir saistošs stāsts par piecām atšķirīgām Āzijas valstīm: Birmu, Kambodžu, Laosu, Taizemi un Vjetnamu. Mūsu ievērojamā orientāliste profesore Jeļena Staburova apliecināja, ka tie ir ne tikai dokumentāli uzņēmumi, bet īsta augstā māksla. Rosita Rauda bija labi saga-

tavota tam, ko ieraudzīja Āzijā, cilvēks ar plašām zināšanām, kura spēkos – saskatīt būtisko. Skatījums ir vispusīgs. Milzīgajā materiālā ieraudzīta un skatītājiem atklāta Āzijas dvēsele.

Rosita Rauda stāstīja, kā divus mēnešus piedalījies ekspedīcijā piecās tik atšķirīgās Āzijas valstīs kopā ar dažādu profesiju lietpratējiem, kurus apvienojusi interese par Austrumiem. Rosita viņu vidū bija

vienīgā sieviete, un viņu nenobaidīja ne ceļa grūtības, ne atšķirīgā vide. Rosita ir profesionāla teātra māksliniece, kuru īpaši saista leļļu izrāžu scenogrāfija, arī Āzijā viņu interesēja šo valstu senā kultūra. Piemēram, Birmas gadsimtiem vecā teātra kultūra. Viņa fotografēja ne tik daudz informatīvus attēlus par arhitektūru vai cilvēku sadzīvi, cik noskaņu darbus par Āziju šodien, mudinot skatītājus būt tolerantiem pret savādo, citādo. Akli nenosodīt, bet izzināt un saprast. Tika uzņemtas 120 filmiņas par šo reģionu, izstādē redzama vien maza daļiņa no savāktā materiāla.

Mūsu Universitātes Bibliotēkā iekārtotā izstāde līdz tam bija apskatāma Tallinā, Nacionālajā bibliotēkā, pēc eksponēšanas Rīgā fotogrāfijas ceļos uz Lietuvu, pēc tam uz Somiju.

Izstāde pie mums aplūkojama līdz 5. novembrim Universitātes Bibliotēkas darba laikā.

VUA APINĪTE

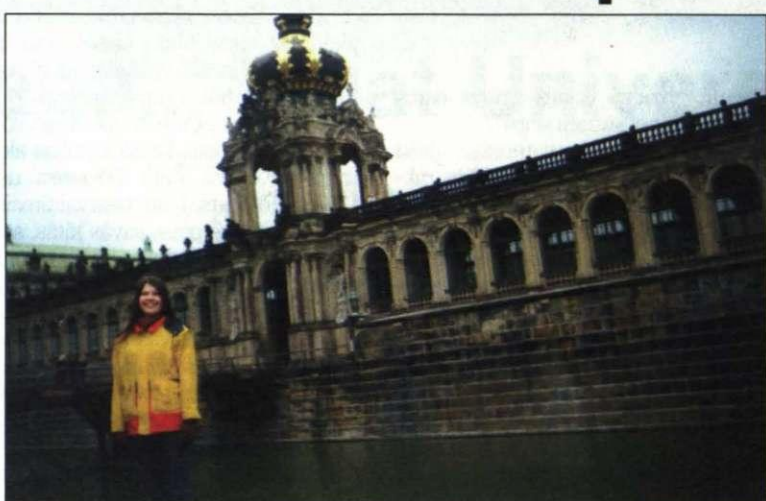
Kā ģeogrāfi brauca Eiropu lūkoties

No Ģeogrāfijas fakultātes ēkas 10. jūnijā, agrā svētdienas rītā bija paredzēta tradicionālā 3. kursa ģeogrāfu prakses sākšanās uz Eiropu. Protams, izbraukšana ar visām pauniņām notika 40 min. vēlāk, bet galvenais, ka Eiropas iepazīšana sākas. Mūs pavada ģeogrāfijas pasniedzēja Z. Krišjāne kā cilvēkzinātņu speciāliste un L. Zelča – kā dabaszinātņu raksturotāja.

Grūtākais ir doties cauri jau labi pazīstamajai Lietuvai ar krucifiksiem ceļmalās starp dzelteno māju ciemiem. Vēl grūtāk ir caurcelt milzu Poliju, kur vienīgās skatāmās lietas ir mazās poļu FIAT mašīnītes un dažviet Latvijai neraksturīgās puštas ainavas – meži ar skabārziem un ozoliem. Latviešu acis tūri vai tracinā poļu krāsu salikumi – spilgti zila ar zaļa.

Pirmdiena. Mēs esam iebraukuši Čehijā – Sudetu apgabalā. Kā ģeogrāfiem mums ir pilnīgi brīva izvēle prakses nolūkos iekarot kādu no tuvumā redzamajām kalnu virsotnēm. Lielākoties izvēlas Sudetu augstāko virsotni Špessku, kur varēja doties pat pasniedzēju pavadībā. Es ar savu ceļabiedrību izvēlāmies kādu patālu, mežiem un pļavām apskautu kalnu, kura nosaukumu uzzinām tikai tā virsotnē – Plana Bouda. Tikšana kalnā – elšot un pūšot pa 30° – 35° stāvu nogāzi, jo tas ir taisnākais maršruts uz virsotni. Droši vien arī parastā taka uz augšu kaut kur iet, bet tuvumā tā nekur nav manāma. Kalna virsotnē ir pavisam auksti, nu tādi ziemīgi apstākļi – 2° C – 3° C. Pie tam kājas arī gluži slapjas, dodoties pa zāli augšup. Pašā augšā apskatāma ļoti interesanta kalnu ainava, kura ik mirkli mainās, un Nacionālais parks – tajā redzami plaši purvi.

Ielejā nokāpjot, un tas izrādījās ievērojami ātrāk nekā uzkāpt, redzams, ka autobuss vēl arvien nav beidzis stāvēt savas astoņas stundas, jo Vācijā kontroles stingri skatās, lai

Raksta autore Baireitā pie baroka stila ēkas

šoferi būtu stāvējuši šīs stundas, kuras ir paredzētas gulēšanai. Tas nosacīja to, ka ģeogrāfi bija spiesti blandīties pa vēso, mitro un stipri lietaino, praktiski neapdzīvoto ziemas kūrortpilsētu vairākas stundas, līdz sagaidīja zilo autobusu.

Otrdiena. Ģeogrāfi Vācijā. Pirmais – apmeklējām Drēzdeni un tajā speciāli noorganizēto lekciju Reģionālās attīstības institūtā. Tā nu daļa ģeogrāfu, kuriem nebija problēmu ar angļu valodu un miegu, vismaz stundu garā lekcijā iepazīs ar pilsētas attīstību laika gaitā. Otrajā daļā jau bija aktīva un reāla iepazīšanās ar Drēzdeni. Kā jau bijušajā Austrumvācijas pilsētā, tajā ir tālāka atstātais mantojums – padomju laika mājas ar nekvalitatīviem dzīvokļiem. Tās tagad ir neapdzīvotas. Apakšstāvē ir veikali, bet augšstāvi ir sakārtoti, lai cilvēki nāktu dzīvot. Bet kurš tad izvēlēšies šos nekvalitatīvos dzīvokļus, ja tagadējā Rietumvācijā ir gan labāki dzīvokļi, gan labāks darbs?

Šinī pašā dienā braucām arī uz Leipciģi. Arī tur ir Reģionālās ģeogrāfijas institūts, kas orientēts uz Austrum- un Centrāleiropu. Šoreiz mūs nemaz neveda iepazīt Leipciģas

kā mūziķu pilsētas vidi, toties tikām nomitināti pie milzīga iepirkšanās centra, kas kopā ar izklaides vietām veidoja veselu "pilsētu". Pārtika ģeogrāfu izsalkušajiem vēderiem arī ir vajadzīga.

Mūsu naktsmītne beidzot ir kāda neliela viesnīciņa. Pēc tām naktīm, kuras bija pavadītas autobusā, tas ir brīnišķīgi. Dzīvojam pa 5 – 6 cilvēki istabīņā, un no rīta ēdām ļoti raksturīgas vācu brokastis: zviedru galda, kur var izvēlēties brokastīm raksturīgākos ēdienus. Un daba šajā vietā arī brīnišķīga, kāds dabas nostūris lielajā Vāczemē.

Trešdien mūsu maršruts veda uz kādu tipisku Bavārijas pilsētiņu – Baireitu. Tajā ar visām pilsētiņas arhitektoniskajām un vēsturiskajām bagātībām iepazīstināja speciāli sarunāts cilvēks. Baireitā ievērojamākais bija baroka ēkas, Baireitas pils dārzā pēc Versaļas parauga, Vāgnera kapavieta un dažādi sīkumi pilsētas vidē.

Šinī pašā dienā dodamies tālāk uz blakus valsti – Čehiju. Ir jau vakars, bet ģeogrāfi tomēr neatlaidīgi dodas nedaudz iepazīt Prāgu.

LINDA BIELE

Baireitā (Vācija) – komponista Riharda Vāgnera māja

Eiropas kalni

"Universitātes Avīze"

(Iznāk katru otro otrdienu)

Redaktore ILZE BRINKMANE
Tekstus rediģē IEVA JASINSKA
Fotogrāfs TOMS GRINBERGS
Tekstus ievada BRIGITA KERSTENA
Datorsalikumu veido GUNTARS STEPĀNS

Adrese: Raiņa bulv. 19, 136. telpa, Rīga, LV-1586
(pastkastīte atrodas LU kancelejā)
Tālruni: 7034328, 7034329; Fakss un aut. atb. 7034330
Elektroniskais pasts: luua@lanet.lv
Mājas lapa Internetā: http://www.lanet.lv/~luua
Reģistrācijas apliecība Nr. 535.
Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz "UA" obligāta.
Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar rakstu autoru viedokli.